Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

…ой 1921 оной …ын 21-һээ гарана | № 57 (14168) | 1976 оной мартын 7, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй Центральна Комитет Совет Эхэнэрнүүдые амаршалба

КПСС-эй Центральна Комитет Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэр — Мартын 8-тай дашарамдуулан, совет эхэнэрнүүдые халуунаар амаршалба.

Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы ажалша эхэнэрнүүдэй нэгэдэлэй үдэр — Мартын 8 манай орон дотор эгээн ехэ һайндэрнүүдэй нэгэн болодог, жаргалта байдалай, эб найрамдалай һүлдэ тэмдэг болодог юм.

КПСС-эй ЦК совет эхэнэрнүүдые Мартын 8-най һайндэрөөр амаршалаад, элүүр энхэ байхыень, ажалдаа, һуралсалдаа шэнэ амжалта туйлахыень, зол жаргалтай, баян дэлгэр,баяр баясхалангай байхыень хүсэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай энэ амаршалга газетымнай удаадахи номерто толилогдохо.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ ТУХАЙ ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездын һунгаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум 1976 оной мартын 5-да болобо.

Пленум КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар нүхэр **Л. И. БРЕЖНЕВЫЕ** нэгэн дуугаар һунгаа.

Пленум КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое иимэ бүридэлтэйгөөр бүгэдын дуугаар һунгаба:

Политбюрогой гэшүүдээр нүхэд **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Ко…н, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щер…й.**

Политбюрогой гэшүүндэ кандидадуудаар нүхэд **Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Со…нцев.**

Нүхэд **Л. И. Брежнев, М. А. Суслов, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, Д. Ф. Устинов, Б. Н. Пономарев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, …. Катушев, М. В. Зимянин, К. У. Черненко** КПСС-эй ЦК-гай секретарьнараар һунгагдаба.

Пленум нүхэр **А. Я. ПЕЛЬШИИЕ** КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр баталаа.

…оветскэ Союзай Коммунис партиин XXV съезд тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

…скэ Союзай Коммунис партиин XXV съездын …эй заседани мартын 5-да Москвада, Кремль… …ъезднүүдэй ордон соо болобо.

…алгын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Д. Ф. …ОВ партиин Центральна органуудые һунгал…үүдые заседаниин эхиндэ мэдээсэбэ.

… Л. И. БРЕЖНЕВЫЕ КПСС-эй Центральна … гэшүүнээр нэгэн дуугаар һунгаһан тухай … съездын делегадууд нэрьемэ, удаан альга …р угтаба. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүдые, ЦК-гай … кандидадуудые, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүдые һунгаһан тухай мэдээсэлые съезд халуунаар угтана.

Съездын хүдэлмэриин забһарлалай үедэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум болобо.

Түрүүлэгшээр һууһан нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ съездын заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи Пленумэй дүнгүүд тухай делегадуудта дуулгаба.

Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ нэгэн дуугаар һунгагдаа. Энэ мэдээсэлые зал соо һуугшад бултадаа нэрьемэ, удаан альга ташалгаар, овацяар угтана. Бултадаа һууриһаа бодоно.

Пленум КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое, КПСС-эй ЦК-гай Секретариадые һунгаа, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшые баталаа.

КПСС-эй Центральна шалгалтын комисси заседани дээрээ комиссиин түрүүлэгшые һунгаба.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев съездын түгэсхэлдэ үгэ хэлэжэ, съездын делегадууд болон айлшадаар айхабтар ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, нэрьемэ, удаан альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаһан байна. Үгэ хэлэжэ дүүргэхэдэнь, оваци удаан соностобо. Үреэлэй үгэнүүд, магтаал һайшаалнууд дуулдана: «Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой! Ура!», «Ленинскэ Центральна Комитет мандаха болтогой!», «Коммунизм мандаха болтогой!», «Манай партида—алдар соло!».

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съезд хаагдаба гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев соносхоно.

«Интернационал» гэжэ партийна гимные делегадууд, айлшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр гүйсэдхэһэн байна.

…АРТИИН XXV СЪЕЗДЫН ҺУНГАҺАН СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ …ОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ БҮРИДЭЛ

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй гэшүүд

…ов П. А.
…о С. С.
… А. Н.
…ев В. К.
…ов А. П.
… П. Ф.
…вский Е. Е.
… Г. А.
… А. Т.
… Ю. В.
… А. К.
… С. Ф.
… Б. И.
… И. В.
… А.
…ков Е. Н.
…ев В. Г.
…ев С. А.
… Б. А.
… И. Х.
…ий В. Н.
…в Н. К.
… Б. В.
… Ю. Н.
… Н. В.
…ий П. Ф.
… В. В.
…нов Х. Ш.
… А. И.

Беспалов И. П.
Бещев Б. П.
Бирюкова А. П.
Блесков А. А.
Богомяков Г. П.
Бодюл И. И.
Бондаренко И. А.
Борисенко Н. М.
Бородин А. М.
Бородин П. Д.
Ботвин А. П.
Братченко Б. Ф.
Брежнев Л. И.
Брехов К. И.
Бугаев Б. П.
Булгаков А. А.
Бутома Б. Е.
Вадер А. П.
Васильев Н. Ф.
Ватченко А. Ф.
Ващенко Г. И.
Викторов А. В.
Воропаев М. Г.
Воротников В. И.
Восс А. Э.
Всеволожский М. Н.
Галаншин К. И.
Галкин Д. П.
Гапуров М. Г.

Гарбузов В. Ф.
Георгиев А. В.
Глушко В. П.
Голдин Н. В.
Гончаренко Б. Т.
Горбань Г. Я.
Горбачев М. С.
Горшков Л. А.
Горшков С. Г.
Горячев Ф. С.
Греков Л. И.
Гречко А. А.
Гришин В. В.
Гришкявичус П. П.
Гришманов И. А.
Громыко А. А.
Грушецкий И. С.
Грушин П. Д.
Гудков А. Ф.
Гуженко Т. Б.
Дементьев П. В.
Дементьева Р. Ф.
Демирчян К. С.
Демичев П. Н.
Добрик В. Ф.
Добрынин А. Ф.
Доенин В. Н.
Долгих В. И.
Дрозденко В. И.

Дрыгин А. С.
Дымшиц В. Э.
Егоров А. Г.
Ежевский А. А.
Елютин В. П.
Епишев А. А.
Ермин Л. Б.
Жигалин В. Ф.
Замятин Л. М.
Зверев С. А.
Зимянин М. В.
Золотухин Г. С.
Иванникова М. С.
Ивановский Е. Ф.
Игнатов В. Н.
Кавун В. М.
Казаков В. И.
Казанец И. П.
Кандренков А. А.
Капитонов И. В.
Караваев Г. А.
Карпова Е. Ф.
Катушев К. Ф.
Качура Б. В.
Келдыш М. В.
Кириленко А. П.
Кириллин В. А.
Киселев И. И.
Киселев Т. Я.

Клепиков М. И.
Клименко И. Е.
Климченко Е. И
Клюев В. Г.
Князев Ф. К.
Коваленко А. В.
Козлов Н. Т.
Козырь П. П.
Кокарев А. А.
Коновалов Н. С.
Коноплев Б. В.
Конотоп В. И.
Корытков Н. Г.
Костандов Л. А.
Костоусов А. И.
Косыгин А. Н.
Крахмалев М. К.
Круглова З. М.
Кручина Н. Е.
Кузнецов В. В.
Кулаков Ф. Д.
Куликов В. Г.
Куличенко Л. С.
Кунаев Д. А.
Куркоткин С. К.
Кутахов П. С.
Кэбин И. Г.

Лапин С. Г.
Леин В. П.
Леонов П. А.
Лесечко М. А.
Лигачев Е. К.
Ломакин В. П.
Ломако П. Ф.
Ломоносов В. Г.
Лощенков Ф. И.
Лыкова Л. П.
Ляшко А. П.
Лященко Н. Г.
Мазуров К. Т.
Макеев В. Н.
Макеев В. П.
Мальцев В. Ф.
Манякин С. И.
Марисов В. К.
Марков Г. М.
Масленников Н. И.
Матчанов Н. М.
Мацкевич В. В.
Машеров П. М.
Медунов С. Ф.
Месяц В. К.
Мешков Ф. С.
Михайлов Г. Л.
Модогоев А. У.
Морозов И. П.

Москаленко К. С.
Мусаханов М. М.
Непорожний П. С.
Николаева-Терешкова В. В.
Никонов В. П.
Ниязбеков С. Б.
Новиков В. Н.
Новиков И. Т.
Нуриев З. Н.
Огарков Н. В.
Орлов В. П.
Павлов В. Я.
Павлов Г. С.
Павлов Г. П.
Павловский И. Г.
Патоличев Н. С.
Патон Б. Е.
Пегов Н. М.
Пельше А. Я.
Петров В. И.
Пилотович С. А.
Погребняк П. Л.
Подгорный Н. В.
Поляков И. Е.
Полянский Д. С.
Пономарев Б. Н.
Пономарев М. А.
Попов Б. В.

Попова М. Г.
Приезжев Н. С.
Прокопьев И. П.
Прокофьев М. А.
Промыслов В. Ф.
Прохоров В. И.
Расулов Д.
Рашидов Ш. Р.
Родионов Н. Н.
Романов Г. В.
Рубен В. П.
Руденко Р. А.
Руднев К. Н.
Русаков К. В.
Рыбаков А. Я.
Рыков В. Н.
Рябов Я. П.
Сахнюк И. И.
Семенов В. Г.
Сенькин И. И.
Скачков С. А.
Скочилов А. А.
Славский Е. П.
Смирнов Л. Н.
Смирнов Л. В.
Соколов И. З.
Соколов С. Л.
Соколов Т. И.
Соловьев Ю. Ф.

Соломенцев М. С.
Степаков В. И.
Струев А. И.
Стукалин Б. И.
Сурганов Ф. А.
Суслов М. А.
Табеев Ф. А.
Тарасов Н. Н.
Таратута В. Н.
Титаренко А. А.
Титов В. Н.
Титов Г. А.
Тихонов Н. А.
Токарев А. М.
Толкунов Л. Н.
Толстиков В. С.
Толубеев Н. П.
Толубко В. Ф.
Трапезников С. П.
Третьяк И. М.
Трунов М. П.
Тяжельников Е. М.
Умаханов М.-С. И.
Устинов Д. Ф.
Усубалиев Т. У.
Уткин В. Ф.
Федирко П. С.
Федоров В. С.
Федосеев П. Н.

Флорентьев Л. Я.
Хитров С. Д.
Храмцов А. И.
Христораднов Ю. Н.
Худайбердыев Н. Д.
Цуканов Г. Э.
Цыбулько В. М.
Червоненко С. В.
Черненко К. У.
Черный А. К.
Черный В. И.
Чиряев Г. И.
Чуев А. В.
Чуйков В. И.
Шакиров М. З.
Шашин В. Д.
Шеварднадзе Э. А.
Шибаев А. И.
Шибалов А. Н.
Шитиков А. П.
Школьников А. М.
Шокин А. И.
Шолохов М. А.
Щелоков Н. А.
Щербина Б. Е.
Щербицкий В. В.
Юнак И. Х.
Якубовский И. И.
Яснов М. А.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй гэшүүндэ кандидадууд

…ров-
… А. М.
… П. П.
… Н. А.
… Г. А.
… Н. А.
… К. Н.
… В. В.
…ов В. М.
… Л. А.
… В. А.
…енко И. М.
… А. В.
…ский Л. М.

Воробьев Г. И.
Георгадзе М. П.
Герасимов И. А.
Говоров В. Л.
Гончар А. Т.
Городовиков Б. Б.
Горчаков П. А.
Гостев Б. И.
Грибачев Н. М.
Грибков А. И.
Гринцов И. Г.
Грушевой К. С.
Густов И. С.
Демиденко В. П.

Демченко В. А.
Егоров Г. М.
Елисеева Н. Г.
Ермаш Ф. Т.
Жуков Г. А.
Загладин В. В.
Зародов К. И.
Ибрагимов А. И.
Иксанов М. Б.
Ильяшенко К. Ф.
Иноземцев Н. Н.
Иовчук М. Т.
Исаев В. Я.
Ишков А. А.

Кабалоев Б. Е.
Кабков Я. И.
Калашников А. М.
Камалов К.
Карлов В. А.
Качни Д. И.
Кириченко Н. К.
Клаусон В. И.
Климов А. П.
Кобыльчак М. М.
Козлов М. М.
Козлов С. В.
Козловский Е. А.
Колбин Г. В.

Колесников А. Я.
Колчина О. П.
Косолапов Р. И.
Кочемасов В. И.
Кочетков Н. Г.
Криулин Г. А.
Кротов В. В.
Кудинов И. П.
Кулиджанов Л. А.
Кунаев А. М.
Кусаинов С.
Лебедев В. Д
Лебедев К. В.
Майоров А. М.

Мальбахов Т. К.
Манюшис И. А.
Марчук Г. И.
Маслов В. П.
Матафонов М. И.
Меренищев Н. В.
Микулич В. А.
Моргун Ф. Т.
Новоселов Е. С.
Оруджев С. А.
Папутин В. С.
Паскарь П. А.
Пастухов Б. Н.
Патаридзе З. А.

Первышин Э. К.
Переудин В. М.
Петровичев Н. А
Петровский Б. В
Пименов П. Т.
Плешаков П. С.
Поберей М. Т.
Погребняк Я. П.
Покрышкин А. И.
Полукаров Ю. И.
Поляков В. Н.
Протозанов А. К.
Птицын В. Н.
Пугачев Ю. Н.

Рахимов Б. Р.
Рахманин О. Б.
Розенко П. А.
Романов А. В.
Рубэн Ю. Я.
Рыбаков А. М.
Савин С. И.
Савинкин Н. И.
Семенов В. С.
Сербин И. Д.
Сергеев М. И.
Синицын И. Ф.
Смирнов А. И.
Смирнов Г. Л.

Смирнов С. А.
Смиртюков М. С
Сологуб В. А.
Соснов И. Д.
Суюмбаев А. С.
Талызин Н. В.
Теребилов В. И.
Тимофеев Н. В.
Удалов А. П.
Улитина Л. В.
Федоров Е. К.
Филатов А. П.
Фомин Г. И.
Фоминых А. М.

Фролов В. С
Харазов В. И.
Холов М.
Хренников Т. Н.
Цвигун С. К.
Цинев Г. К.
Чаковский А. Б.
Чаплин Б. Н.
Чебриков В. М.
Шайдуров С. А.
Шауро В. Ф.
Шевченко А. Ф.
Ширшин Г. Ч.
Шитов А. И.

…АРТИИН XXV СЪЕЗДЫН ҺУНГАҺАН КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА ШАЛГАЛТЫН КОМИССИ

…ин А. В.
… Г. А.
…с А. С.
… Б. Т.
… Н. А.
…в А. И.
…ков Р. С.
…обов К. М.
…ов Б. В.

Булова В. П.
Бушуев В. М.
Васягин С. П.
Гилашвили П. Г.
Глушков Н. Т.
Голубев В. Н.
Голубцова Т. В
Гордиенко А. Ф.
Горожаева Р. Ф.

Демидова Е. Я
Дмитриев И. Н
Додор А. П.
Драгунский Д. А
Ермолаев С. А.
Ефремов Л. Н.
Затворницкий В. А.
Ильичев Л. Ф.
Имашев С. Н.

Казаков Л. Д.
Клецков Л. Г.
Клычев А.-М.
Комарова Д. П.
Коннов В. Ф.
Кортунов В. В.
Костюков И. И.
Краснова З. И.
Кулатов Т.

Лебедева В. С.
Лоцманова Г. П
Луковец А. И.
Луньков Н. М.
Медведев В. А.
Медников И. С.
Мельниченко А. К.
Мицкевич В. Ф.

Лозговой И. А.
Молдасанов Ж.
Морозов Н. Е.
Мочалич Ф. И
Муйдинов М.
Набиев Р.
Новожилова З. Г.
Овчинников Ю. А.

Осетров Т. Н.
Павлов С. П.
Попов Н. С.
Разумов Е. З.
Румянцев А. Ф.
Рыбакова Г. И.
Рыжов Н. С.
Саркисов Б. Е.

Серова А. С.
Сизов Г. Ф.
Симонов К. А
Симонов К. С.
Соныгина А. П.
Страутманис П. Я
Тур В. З.
Увачан В. Н.

Ульянов М. А
Умарова М.
Фалин В. М.
Филимонов В. П.
Халдеев М. И.
Халилов К. А.
Харламов А. П
Хохлов Р. В.

Чердинцев В. М.
Черняев А. С.
Чураев В. М.
Чурбанов Ю. М.
Шапиро Л. Б.
Шкурагов И. Ф.
Щербаков И. С.
Язкулиев Б.
Ястребов И. П.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТ ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, совет арад ленинскэ партиин хүтэлбэри доро коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, арад зоной ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ, оронойнгоо аюулгүй байдалые хангаха хэрэгтэ шэнэ томо алхам хэһэн байна.

Ороноймнай экономическа хүсэ шадал нилээд ехээр ургаа, нийтын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлээ. Үйлэдбэриин социалис харилсаанууд улам хүгжэжэ байгаа. Совет обществын социальна бүридэл дам саашадаа нарижуулан һайжаруулагдаа. Ухаан бодолой болон бар хүсэнэй хоорондохи, хото хүдөө хоёрой хоорондохи горитой илгаанууд удаа дараалан усадхагдажа үргэлжэлөө.

Совет обществын үзэл сурталай-политическэ бата нэгэдэмэл, олонациональна Эхэ ороноймнай арадуудай хани нүхэсэл бүри бэхижээ. Социалис демократи улам хүгжөө, совет хүнүүдэй үйлэдбэриин болон нийтын эдэбхи хэшээл бүри дээшэлээ.

Капиталис дэлхэйе доһолгон байдаг ажалгүйдэлгэ, саарһа мүнгэнэй үнэ сэнгэй бууралга болон кризисүүд гээшые мэдэдэггүй, түсэбэй ёһоор хүгжөөгдэдэг ажахын туйлай ехэ арга боломжотой, булюу һайн байһые СССР дотор байгуулагдаһан хүгжэнги социалис общество үшөө дахин элирхэйлэн харуулба.

Гадаадын политикын талаар, партиин XXIV съездын хараалһан эб найрамдалай программа бэелүүлхэ талаар горитой ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Советскэ Союзай уласхоорондын байдал улам бэхижээ. Аха дүү социалис оронуудтай тогтоогдоһон харилсаа холбоон үргэдэн бэхижээ. Дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдтэ социализмын үзүүлдэг нүлөөн ехэ болоо. Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулга дам саашадаа хүгжөөгдөө.

Манай амжаһан эдэ бүхы туйлалтанууд — хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин, бүхы союзна республикануудай ажалшадай шэн габьята ажалай, мүн үргэнөөр дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөнэй үрэ дүн мүн. Советскэ Союзай Коммунис партиин хүтэлбэрилхы, зоригжуулгын үүргэ, мүн ажахын болон соёлой байгуулалгын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ совет арадые элсүүлхэ тушаа тэрэнэй хэһэн эхмидхэлэй, политическэ олон янзын ажал ябуулга эндэ шэнэ хүсэтэйгөөр элирхэйлэн харуулагдаа бшуу.

Улад зоной соёл болбосоролой хэмжээ дээшэлүүлхэ, ажалайнь болон амаралтын эрхэ байдал һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа. Элүүрые хамгаалга, физкультура болон спорт улам саашадаа хүгжөөгдэбэ. Оршон тойрон байгаалине сахин хамгаалха тушаа хэгдэдэг хэмжээ ябуулганууд урда урдынхиһаа бүри үргэн ехэ хэмжээтэйгээр бэелүүлэгдэһэн байна.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан хүгжөөлгэ улам һайжаруулагдаа. Бүхы союзна республикануудта ажахы болон соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой амжалтанууд туйлагдаа.

Социалис оронуудтай, түбхын түрүүндэ СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай байгуулагдаһан харилсаа холбоон улам гүнзэгырэн хүгжөөгдэһэн байна. Социалис экономическа харилсаа холбооной комплексно программаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Хүгжэжэ байгаа оронуудтай тогтоогдоһон холбоо барисаан бүри олон талын шэнжэтэй болоо. Промышленна талаараа хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэй байгуулагдадаг экономическа харилсаанууд улам үргэдхэгдөө.

Юһэдэхи табан жэлэй гол зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэтэй хамта, зарим экономическа дүнгүүдээр болон продукциин зарим тэды зүйлнүүдые үйлэдбэрилгөөр түсэбтэ даалгабаринууд хүсэдөөр дүүргэгдээгүй. Манай арга боломжонуудай бүрин дүүрэнээр хэрэглэгдээ һаань, дутагдалнуудай эрид шууд усадхагдадаг байгаа һаань, ажахын болон соёлой байгуулалтада амжагдаһан туйлалтануудынь нилээд ехэ байха бэлэй. Олохон министерствэнүүд, албан зургаанууд, нэгэдэлнүүд, предприятинууд болон организацинууд, колхоз, совхозууд үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсын ургалта туйлажа, фондын ашые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта, материальна болон финансова арга нөөсэнүүдэй арьбалалтада, гээлтэ хоролтые усадхалгада ёһотой анхарал үшөөл хандуулнагүй, мүн үйлэдбэриин болон бусад барилгануулые саг соонь ашаглалгада оруулха, шэнэ предприятинуудые тон түргөөр ашаглаха, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн шэнэлжэ, мүнөө үеын техникээр зэбсэгжүүлжэ, түрүү технологи нэбтэрүүлжэ байгаад, тэдэнэй хүсэ шадалыень бүри ехэдхэхэ тушаа шухала хэрэгтэй хэмжээнүүдые абанагүй.

Капитальна һомололгын мүнгэ зөөри олон тоото барилганууд та бага багаар хубаарилха ябадал үшөөл ...андаа. Проект табилгын дутагдалнууд, удаан ... барилга хэхэ ябадал олохон барилгануудай сэнгы... тэй болгоно.

Түсэблэлгые, хангалгые, мүнгэ зөөри һо... хидхэлгэдэ, тэдэнэй арга метэдүүдтэ бии байгаа ... зүйлнүүд удаанаар усадхагдана, ажахын ас... шиидхэхэ хэрэгтэ албан зургаанайнгаа, нютаг н... хараха ябадал үсөөн бэшэ үшарта үзэгдэнэ.

Зарим һалбаринуудта научно-техническэ ш... дэлмэринүүдэй хэмжээн бирагүйшэг байһаар. ... байһан шэнжэлхы удхатай зарим хүдэлмэринүүд ... шэнэ зүйлнүүд үйлэдбэридэ удаан саг соо нэбт... гүй. Хэдэ хэдэн түхэлэй продукциин техническ... болон шанарынь үшөөл бирагүй байха юм.

Промышленностиин, барилгын болон арадай ... сад һалбаринуудай предприятинуудта материальна... сэнүүдэй зарим хубинь нормоһоо гадуурхи, мүн ... дэдэггүй нөөсэлэлгэдэ ябуулагдадаг байна.

Арга нөөсэнүүдые бүрин дүүрэнээр хэрэглэ... лэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха ябадал эконо... саашадань хүгжөөхэ, нийтын үйлэдбэриин ашаг ... шэлүүлхэ хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэ байна.

Манай орон коммунизм байгуулгын али бүх... нүүдтэ дам урагшаа дабшаба гэжэ юһэдэхи та... дүнгүүд гэршэлэн харуулна. Обществын үйлэдбэри... нүүд хурдан түргэнөөр хүгжэһэн байна. Ороной... но-техническэ арга шадал нилээд ехээр ургаа. Үй... гын хүсэнүүдэй ургаха тума үйлэдбэриин социа... саанууд нарижуулан һайжаруулагдаа, үйлэдбэрие ... хамтадхалгын хэмжээн ехэ болоо. Бүгэдэ арада... экономическа, социальна үүргэ бүри дээшэлээ. ... колхозно-кооперативна зөөритэй дам саашадаа ойр... болоо. Хүдэлмэришэн ангиин тоо олошороо, тиигэ... низм байгуулгын гол түрүү хүсэн байһан тэрэнэй ... дээшэлээ. Социально-экономическа байра байда... гаар колхозно таряашад хүдэлмэришэн ангида ... дүтэ болоо.

Коммунис партиин социально-экономическа ул... рой политикын ёһоор шэнэ, бүри ехэ зорилгонууд... хэхын тулада шухала хэрэгтэй эрхэ нүхэсэл байгу... хай.

I. СССР-эй арадай ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөлгын гол дүнгүүд

Үнгэрһэн табан жэлдэ совет экономико КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй ёһоор хүгжөөгдэһэн байна.

Юһэдэхи табан жэлэй социально-экономическа гол зорилгонууд дүүргэгдээ. Үйлэдбэриин дэлисэ ехэ болоо, техническэ хэмжээниинь дээшэлээ, бүхы һалбаринуудай материально-техническэ үндэһэ һуури улам бэхижээ.

СССР-эй арадай ажахы хурдан түргэнөөр, тогтууритай найдамтайгаар хүгжөөгдэһэн байна. Хэрэглэмжэ ба нөөсэлэлгэдэ хэрэглэгдэдэг национальна доход 28 процентээр ехэ болоо, тиигэжэ бүхы дээрээ 76 миллиард түхэригөөр ургаа. Национальна доходой ургалтын табанай дүрбэ шахуу хубинь нийтын ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаһан байна. Үйлэдбэриин гол фонднууд 1,5 дахин ургаа. 1975 оной эсэстэ тэдэнэй үнэ сэнгынь 800 миллиард үлүүтэй түхэригтэ болоо. Промышленностьда ажалай бүтээсэ 34 процентээр, хүдөө ажахыда (жэлнүүдэй дунда зэргын тоосоогоор) — 22, барилгада — 29, түмэр замай транспортдо — 24 процентээр дээшэлээ.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 43 процентээр ехэ болоо. Промышленностиин бүридэл улам һайжараа. Арадай ажахын техническэ дэбжэлтэ, мүн ашаг үрые эгээл ехээр тодорхойлдог һалбаринуудай — машина бүтээлгын, электроэнергетикын, химическэ ба нефтехимическэ промышленностиин промышленна үйлэдбэриин нийтэ хэмжээн дотор эзэлдэг хубинь 1970 ондо 31 процент байгаа һаа, 1975 ондо 36 процент хүрэтэрөө ургаһан байна.

Продукциин шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын хэмжээгээр Советскэ Союзые дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуурида гаргаһан тиимэ зүйлнүүдэй тоо бүридэл улам үргэдхэгдөө.

Машина бүтээлгын продукци гаргалга 1,7 дахин ехэ болоо, тэрэ тоодо тоололгын техникэ бүтээлгэ — 4,3 дахин, автоматизацилгын приборнууд болон хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ 1,9 дахин, автомобиль бүтээлгэ 2 дахиһаа үлүүгээр дээшэлээ.

Түлишын болон энергетикын бааза нилээд ехээр бэхижэһэн байна. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ, нефть, газ, нүүрһэ малтан абалга улам ургаба. Атомна энергетикэ дам саашадаа хүгжөөгдөө.

Хара ба үнгэтэ металлнуудые, пластмасса, цемент болон бусад материалнуудые үйлэдбэрилгэ улам үргэдхэгдөө. Минеральна үтэгжүүлгэ 1,6 дахин ехээр гаргагдажа, 1975 ондо 90 миллион үлүүтэй тонно үйлэдбэрилэгдөө.

Хэрэглэмжын хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ 37 процентээр, тэрэ тоодо соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжын, мүн ажахын эд бараануудые үйлэдбэрилгэ 60 процентээр дээшэлһэн байна. Эд бараанай ассортимент үргэдхэгдөө, шанарынь һайжаруулагдаа.

Хүдөө ажахые дэбжээхэ удаан болзорой программэ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэһэн байна. Энэ программа хадаа имагтал мүнөө үеын зорилгонуудые шиидхэхэ бэшэ, мүн энэ шухала һалбарине улам саашадань хүгжөөхын тулада эрхэ нүхэсэл байгуулха зорилготой юм. Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури таһалгаряагүйгөөр бэхижүүлэгдэжэ байгаа. Табан жэлэй турша соо энэ һалбарида зорюулагдаһан капитальна һомололго 131 миллиард түхэриг болоһон байна. Энэ хадаа наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо 49 миллиард түхэригөөр ехэ болоно. Үйлэдбэрие оньһожоруулха, хими хэрэглэхэ, газарые шанаржуулха хүдэлмэри үргэн ехэ хэмжээтэйгээр хэгдээ. Хүдөө ажахымнай 1,7 миллион трактор, ашаанай 1,1 миллион үлүүтэй автомобиль, 15,8 миллиард түхэригэй хүдөө ажахын машинанууд болон бусад олон техникэ абаһан байна. Колхоз, совхозуудта 300 миллион үлүүтэй тонно минеральна үтэгжүүлгэ үгтөө.

1971—1975 онуудта гүрэнэй болон колхозуудай мүнгэ зөөреэр 4,6 миллион гектар уһалагдадаг газар ашаглагдаһан, 4,4 миллион гектар үлүүсэ шиигтэй хүдөө ажахын газар хатаагдаһан байна. Ороноймнай олохон районуудта уһалууриин болон газар хатаалгын шэнэ томо түхеэрэлгэнүүд байгуулагдаа. Саратовска болон Ставропольско Ехэ (хоёрдохи ээлжээниинь) каналнууд баригдаа, Голодно талын газарые уһалха хүдэлмэринүүд дүүргэгдэжэ байна.

Сагай уларилай тон таарамжагүй байбашье һаань, хүдөө ажахын бүхы продукциин жэл бүри абадаг дунда зэргын хэмжээн энээнэй урда тээхи табан жэлэйхитэй сасуулбал, 13 процентээр ехэ болоо. Жэл бүри дунда зэргээр 181,5 миллион тонно орооһо таряан, 14 миллион тонно мяхан, 87,4 миллион тонно һүн абтаһан байна. Энэ хадаа наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо нилээд ехэ болоно. Хлопок ургуулха хэрэгтэ нилээд ехэ амжалтанууд туйлагдаа: 1966—1970 онуудта жэл бүри дунда зэргээр 6,1 миллион тонно хлопок суглуулагдадаг байгаа һаа, 7,7 миллион тонно хуряагдадаг болоо.

Бүхы түрэлэй транспорт дам саашадаа хүгжөөгдөө. Бүхы дээрээ 3,6 мянган километр утатай шэнэ түмэр харгы ашаглалгада үгтөө. 4,8 мянган километр утатай шэнэ түмэр харгы электрижүүлэгдээ. 5 мянга үлүүтэй километр газарта хоёрдохи зам татагдаа. Мүн Байгал-Амарай түмэр зам баригдажа эхилээ. 56 мянга шахуу километр утатай магистральна трубопровод, 89 мянган километр газарта хатуу хушалтатай автомобильна харгы баригдаа, эгаарай замай утань бүри ехэ болоо. Далайн болон гол мүрэнүүдэй флотдо мүнөө үеын хүсэтэ суднанууд, харин агаарай флотдо — шэб шэнэ түхэлэй самоледууд, вертоледууд үгтөө.

Хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдээр улад зонине, мүн арадай ажахые хангалга улам һайжарһан, мүн радио-дамжуулга болон телевидени дам саашадаа хүгжөөгдэһэн байна.

Капитальна барилга үргэн ехэ хэмжээтэйгээр хэгдэбэ. Табан жэлэй турша соо капитальна һомололгын нийтэ хэмжээн 500 миллиард үлүүтэй түхэриг болоһон юм. Имагтал промышленностьда мүнөө үеын техникээр зэбсэгжүүлэгдэһэн 2 мянга шахуу томо предприятинууд, тиихэдэ олон тоото үйлэдбэринүүд ашаглалгада үгтөө. Тэдэнэй тоодо 2 миллион киловатт хүсэтэй Ленинградай атомна электростанци, Криворожско металлургическа заводтохи 5 мянган кубометр хэмжээтэй доменно пеэшэн, Навои городтохи химическэ комбинадай, Братскдахи алюминиин заводой болон модоной промышленна комплексын шэнэ үйлэдбэринүүд оролсоно. Жэлдэ 38 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилжэ байха предприятинууд ашаглалгада тушаагдаа. Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хэдэн зуугаад предприятинууд баригдажа дүүргэгдээ.

Мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, үргэдхэхэ тушаа нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Норильска горно-металлургическа комбинат, Ураалай хүндэ машина бүтээлгын завод, Москвагай Лихачёвой нэрэмжэтэ ба Горьковско автомобильна заводууд, Харьковска ба Челябинска тракторна, Ростовско ба Красноярска комбайн бүтээдэг заводууд, Ленинградай «Кировский завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэмэл, Москвагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ автоматическа лининүүдэй завод, Воскресенскэ ба Новомосковско химическэ комбинадууд, Ярославска ба Омско шинын заводууд, Сегежскэ целлюлозно-саарһанай комбинат, Минскын камвольно, Ивановска меланжева комбинадууд гэхэ мэтэ бусад олон тоото томо предприятинууд һэльбэн шэнэлэгдэһэн байна. Хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн шэнэлһэнэй, мүн үргэдхэһэнэй ашаар, тэрэшэлэн эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар промышленностьда продукциин бүхы ургалтын 60 тухай процентынь абтаһан байна.

Арадай ажахын һалбаринуудта научно-техническэ дэбжэлтэ хэлбэришэгүйгөөр хангагдаһан, нэгэн адли техническэ политика бэелүүлэгдэһэн байна.

Совет эрдэм наука бүри үндэр дээдэ хэмжээндэ дэбжээгдээ. Гол томо болон хамһабариин удхагай шэнжэлгэнүүдые амжалтатайгаар хүгжөөһэн ушар арадай ажахын шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ һайнаар нүлөөлһэн, мүн эрдэм, техникын элдэб янзын һалбаринуудта, замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ элитэ ехэ шэнэ амжалтануудые туйлаха арга олгоһон байна.

Шэнэ техникэ бүри ехэ хэмжээтэйгээр нэбтэрүүлэгдэдэг болоо. Али бүхы һалбаринуудта продукциин түрүү шэнжэтэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдөө. Табан жэлэй турша соо 16,5 мянган шэнэ түхэлэй машинанууд, түхеэрэлгэнүүд, аппарадууд болон приборнууд бүтээгдэдэг болоо. Энэ хадаа 1966—1970 онуудайхида орходоо хоёр дахин ехэ юм. Бүри һайжаруулагдаһан технологическа хүдэлмэринүүд нэбтэрүүлэгдэһэн байна.

Арадай ажахын шухалын шухала зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ һалбаринууд хоорондын үргэлжэ ёһоор хандаха гурим бүри үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. 1971—1975 онуудта үргэлжэ дээрэнь хараалагдаһан хэдэ хэдэн томо программануудые бэелүүлхэ тушаа горитойхон хүдэлмэринүүд дүүргэгдээ, тэрэ тоодо Баруун Сибирьтэ ба Дунда Азида нефтиин болон газай хэбтэшэнүүдые ашаглаха талаар горитой хүдэлмэринүүд дүүргэгдээ. РСФСР-эй хара хүрьһэгүй газартай нютагуудаи хүдөө ажахые үргэлжэ дээрэнь хүгжөөхэ хүдэлмэри эхилээ.

Хүтэлбэрилгэ болон түсэблэлгые, ажахыгаа эрхилэлгын арга методүүдые һайжаруулха тушаа, нэгэдэлнүүдые байгуулха, һалбаринуудай болон нютагуудай зургаануудай зүгһөө хүтэлбэрилэлгын органуудай бүридэл, мүн тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ уялгануудые нарижуулха тушаа хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байна. Хүтэлбэрилгын автомат онол арганууд, электронно тоололгын техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор, социальна хэмжээ ябуулгануудай үргэн ехэ программа бэелүүлэгдээ. Гэр байрын, социально-соёлой барилгын мүнгэ зөөри оруулалсан, национальна доходой тухайлхада табанай дүрбэн хубинь арад зоной һуудал байдал һайжаруулгада сэхэ хэрэглэгдээ һэн. Юһэдэхи табан жэлэй үедэ арадай һуудал байдал һайжаруулха тушаа бэелүүлэгдэһэн шэнэ хэмжээ ябуулганууда гүрэнэй гаргашалһан гаргашанууд энээнэй урда тээхи табан жэлэйхидэ орходоо 1,7 дахин ехэ байгаа.

Совет хүнүүдэй материальна болон оюун сэдьхэлэй эрилтэнүүд бүри дүүрэнээр хангагдаһан, тэдэнэй гэр байрын, ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулагдаһан байна. Хүн бүхэндэ хүртэсын талаар тоолобол, тэдэнэй бодото олзо доходынь 24 процентээр ехэ болоо.

Улад зоной олзо доходой гол эшэ үндэһэн бологшо ажалай түлөөһэн нилээд ехээр дээшэлээ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн дунда зэргээр 20 процентээр, харин колхознигуудай ажалай түлөөһэн 25 процентээр ургаһан байна. Ороной бүхы газар дээрэхи материальна үйлэдбэриин һалбаринуудта хүдэлдэг дунда зэргын салинтай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэнэй доодо захын хэмжээн, түлбэриин тариф ба тушаалай салин дээшэлүүлэгдэһэн байна. Мүн врачнуудай, багшанарай, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудай хүмүүжүүлэгшэдэй салин хүлһэн ехэ болгогдоо. Хэдэ хэдэн категориин хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнһөө дарагдадаг налогууд болюулагдаа гү, али бага болгогдоо.

Баруун Сибирьтэ, Туркмениин ССР-эй зарим районуудта, тэрэшэлэн Ураалай промышленностиин, барилгын, транспортын болон хэлхээ холбооной предприятинуудта, организацинуудта, хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай салин хүлһэндэ нэмээгдэжэ, энээнэй урда тээ тогтоогдоогүй байһан районно коэффициентнүүд бии болгогдоо. Европо хубиин Хойто зүгэй районуудта олон жэлэй туршада хүдэлһэнэй түлөө салин хүлһэндэ нэмээгдэхэ нэмэлтэ түлбэри тогтоогдоо. Промышленностиин хүдэлмэришэдтэ һүниин сагта хүдэлһэнэйнь түлөө түлэгдэдэг нэмэлтэ түлбэриин хэмжээн ехэ болгогдоо.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй эсэстэ 75 миллион үлүүтэй хүнүүдэй ажалай түлөөһэн ехэ болгогдобо.

Хэрэглэмжын нийтын фондһоо улад зондо түлэгдэдэг түлбэринүүд ба хүнгэлэлтэнүүд табан жэлэй турша соо 1,4 ехэ болоһон байна.

Хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшад болон колхознигуудта үндэр наһатай болоходонь түлэгдэдэг пенсинүүдэй доодо захын хэмжээн дээшэлүүлэгдээ, инвалидууд болон тэжээдэг хүнөө алдаһан гэр бүлэнэрэй пенсионно хангамжа һайжаруулагдаа: Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалидуудта болон наһа бараһан сэрэгэй алба хаагшадай гэр бүлэнэртэ нэмэлтэ хүнгэлэлтэ тогтоогдоо. Үбшэлһэн үхибүүнэй хойноһоо харууһалхын тулада үгтэдэг түлбэритэ үдэрнүүдэй тоо олон болгогдоо. Больницануудтахи эдеэ хоолой, тэрэшэлэн пионернүүдэй лагерьнуудтахи, техническэ мэргэжэл олгодог городской училищинуудтахи, үлбэр болоһон наһатайшуулай болон инвалидуудай байшангуудтахи эдеэ хоолой гаргашануудай нормо дээшэлүүлэгдээ. Олон үхибүүтэй аад, салин хүлһэ багаар абадаг бүлэнүүдэй үхибүүдтэнь зорюулагдажа, мүнгэн тэдхэмжэ бии болгогдоо. Дээдэ һургуулинуудай студентнэртэ, тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадта үгтэдэг стипенди дээшэлүүлэгдээ.

Пенси, тэдхэмжэ болон стипенди ехэ болгоһоной ашаар тухайлхада 40 миллион хүнүүдэй олзо доход дээшэлһэн байна.

Энээнэй урда тээ улад зоной дунда бэшүүлжэ тараагдаһан гүрэнэй урьһаламжануудай мүнгэ 1974 онһоо хойшо һөөргөө бусаагдажа эхилбэ.

Ажалай түлөөһэнэй болон хэрэглэмжын нийтын фондуудһаа түлэгдэдэг түлбэриин ургалта хадаа гүрэнэй розничэно сэнгүүдэй тогтууритай хэмжээндэ байхадань бэелүүлэгдэһэн байна.

Табан жэлэй турша соо эд бараанай эрьесэ 36 процентээр, харин ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн 1,6 дахин ехэ болоо. Арадай хэрэглэмжын бүридэл бүри һайжараа.

Гэр байрын, соёлой болон ажаһуудалай барилга горитой хэмжээтэйгээр хэгдэһэн байна. Бүхы дээрээ 544 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Байрануудай шанар, болбосон түхэл шэнжэнь улам һайжараа. Табан жэлэй турша соо 56 миллион хүнүүд гэр байрынгаа эрхэ байдал һайжаруулаа.

Залуушуулые бүгэдэ нийтын дунда һуралсаада сруулха хүдэлмэри гол түлэб дүүрэнхэй. Техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудай тоо олошороо, залуушуул тэндэ тусхай мэргэжэл шудалхынгаа хажуугаар дунда һургуулитай болодог байна. Дунда ба дээдэ һургуулида бэелүүлэгдэдэг һуралсал нарижуулан һайжаруулагдаа. Кадрнуудай мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ тушаа нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

II. СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол зорилгонууд

Арбадахи табан жэл — коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, нийтын харилсаануудые нарижуулан һайжаруулха, шэнэ хүнине бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ, социалис түхэл маягтайгаар ажаһуулгые хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ шухала шата мүн. Энэ хадаа национальна баялигые улам арьбадхахын тулада, оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые, сорыгөө хамгаалха хүсэ шадабарине бэхижүүлхын тулада нийтын үйлэдбэрине бүри эршэ хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ, арадай ажахын арга боломжонуудые бүрин дүүрэнээр хэрэглэхэ үе мүн болоно.

Нийтын үйлэдбэрине эршэ түгэлдэрөөр, тааруу гэнсүүгээр хүгжөөһэнэй, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэһэнэй, ажалай бүтээсын ургалта туйлаһанай, арадай ажахын хамаг һалбаринуудтахи хүдэлмэриин шанар бүхы аргаар һайжаруулһанай үндэһөөр арадай һуудал байдалай материальна болон соёлой хэмжээе дэбжээхэ гэһэн Коммунис партиин хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гээшэ арбадахи табан жэлэй гол зорилго мүн болоно.

Энээнһээ уламжалан:

1. Нийтын үйлэдбэриин тогтууритай ургалта ба бүридэлыень нарижуулан һайжаруулха ябадал хангаха, научно-техническэ дэбжэлтэ тодорхойлдог һалбаринуудай бүри түргэн хүгжэлтые туйлаха, хүдөө ажахын продукци улам ехээр абаха, арадай хэрэглэмжын промышленна эд бараа ехээр үйлэдбэрилхэ, улад зонине хангалгын һалбаринуудые үргэдхэхэ ябадал хангаха. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан хүгжөөлгэ һайжаруулха.

Капитальна һомололгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэринүүдые барилгын болзор хорооходо, проектээр хараалагдаһан хүсэндэ хүргэлгые түргэдхэхэ, барилгын шанар һайжаруулха, үнэ сэнгынь хямдаруулха. Эрдэм, техникын шэб шэнэ туйлалтануудые хэрэглэн, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлхэ хэрэг түргэдхэхэ.

Хэрэглэмжэ ба нөөсэлэлгэдэ хэрэглэгдэдэг национальна доходые 24—28 процентээр ехэдхэхэ.

2. Арад зоной һуудал байдал һайжаруулха тушаа хэдэн олон хэмжээнүүдые бэелүүлхэ. Арад зоной материальна болон оюун сэдьхэлэй хэрэглэмжые бүри дүүрэнээр хангаха, гэр байрынь эрхэ байдал һайжаруулха ябадал хангаха.

Хүн бүхэндэ хүртэсын талаар тоолобол, бодото олзо доходые 20—22 процентээр дээшэлүүлхэ. Арадай хэрэглэмжын эд бараа улам ехээр үйлэдбэрилһэнэй, тэрэнэй шанарыень һайжаруулһанай, ассортиментыень үргэдхэһэнэй, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгые хүгжөөһэнэй ашаар совет хүнүүдэй худалдан абалгын улам ургажа байгаа эрилтые бүри дүүрэнээр хангаха.

Хэһэн ажалайнь зэргээр түлэдэг түлбэриин урмашуулхы үүргэ дээшэлүүлхэ, мүн нийтын үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй оруулһан өөрынь ажалай хубитаһаа болон коллективэй хубитаһаа тэдэнэй олзо доходой дулдыданги байха ябадал улам шангадхаха.

Хэрэглэмжын нийтын фондуудые улам саашадань үргэдхэхэ, социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ.

Ажал хэхэ эрхэ байдал һайжаруулха тушаа хүдэлмэрисэ үргэлжэлүүлхэ, хүдэлмэрилэгшэдэй онол шадабари болон мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ, ажалшадай үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахынь, зохёохы арга шадабарла үргэн ехээр хэрэглэхынь тулада бүри таатай һайн эрхэ байдал байгуулха.

Улад зоной юрэнхы эрдэм һургуули, соёл болбосоролойнь хэмжээе дээшэлүүлхэ, тэдэнэй оюун сэдьхэлэй эрилтэнүүдые хүгжөөхэ, бүри дүүрэнээр хангаха, совет хүнүүдэй нийтын эдэбхи хэшээлэй ургалтада бүхы хэмжээгээр гуһалха, улад зоной ажаһуудалай болон амаралтын эрхэ байдал һайжаруулха.

Хүдөө ажахын үйлэдбэри индустрижүүлгые түргэдхэһэнэй, хүдөөдэ соёлой болон ажаһуудалай хангалгые һайжаруулһанай үндэһөөр хото, хүдөөгэй улад зоной ажабайдалай хэмжээнэй ба эрхэ байдалайнь дам саашадаа ойро дүтэрхы болохо, хото, хүдөөгэй хоорондохи социально-экономическа, соёлой болон ажаһуудалай илгаануудые удаа дараалан зайсуулха ябадал хангаха.

3. Нийтын үйлэдбэриин ашаг үрын бүхы хэмжээгээр ургаха ябадал хангаха, продукциин шанар һайжаруулха, арадай ажахыда арьбалалгын гурим шангадхаха.

Үйлэдбэрине улам саашадань хүгжөөлгын, арад зоной һуудал байдал дэбжээлгын шиидхэхы эрхэ нүхэсэл бологшо **ажалай бүтээсын** ургалтые түргэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулха. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар национальна доход үйлэдбэрилгын ургалтын 85—90 процентые, промышленна продукциин ургалтын тухайлхада 90 процентые, хүдөө ажахын продукциин, мүн барилга-хабсаргалтын хүдэлмэринүүдэй бүхы ургалтые, түмэр харгыгаар ашаа шэрэлгын хэмжээнэй ургалтын 95 процентһээ бага бэшые хангаха.

Ажалай нөөсэ хүсэнүүдые хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үйлэдбэриин хүдэлмэринүүдые, илангаяа хамһабариин болон туһаламжын хүдэлмэринүүдые үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгые, автоматизацилгые түргэдхэхэ. Ажалай элшэ хүсөөр хангагдасые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ. Бар хүсэнэй ажалай нийтэ хэмжээе нилээд горитойгоор хорооходо.

Хүдэлжэ байгаа предприятинуудта хүдэлмэрилэгшэдэйнь заабол тэрэл хэмжээн соогоо гү, али үсөөрөөдшье байхадань, продукциин гү, али хүдэлмэринүүдэй бүхы ургалтые хангаха. Үйлэдбэриин бэшэ һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые бүри бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ.

Үйлэдбэриин болон хүтэлбэрилгын али бүхы шатануудта ажалай эмхидхэлые нарижуулан һайжаруулха. Шэнэ предприятинуудай проект табихадаа, мүн хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэдээ, технологическа хүдэлмэри болон түхеэрэлгэнүүдые ухаалан зохеоходоо, ажалаа эрдэм заабариин ёһоор эмхидхэлгын эрилтэнүүдые али бүхы талаһаань хараада абаха.

Ажалай нормо табилгые һайжаруулха, техническэ талаараа үндэһэ баримтатай нормонууд болон хангалты... тивуудые, илангаяа хамһабариин болон хүдэлһэ... зэргээр түлэгдэдэг хүдэлмэринүүдтэ техническэ үндэһэ баримтатай нормонуудые, хангалгын нор... дые түргөөр нэбтэрүүлхэ. Инженер, техникүүдэй бо... хаагшадай ажалайнь нормо табилгые үргэдхэхэ.

Хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэ ажалаа һэлгэн, онд... оролгые улам саашадань бага болгохо тушаа хэм... бэелүүлхэ. Ажалай болон үйлэдбэриин журам дээ... Хүдэлмэриин сагые бүри дүүрэнээр, ашагтай зүбөө... хэ, минин зогсолго болоод, үйлэдбэридэ аша түһагүй... гаргашые үсадхаха ябадал хангаха.

Научно-техническэ дэбжэлтын эрилтэнүүдэй ... нуудые бэлдэхэ, мэргэжэл шадабариинь дээшэлүү... ондоо мэргэжэлдэ һургаха тушаа ябуулагдадаг хү... һайжаруулха.

Сибириин болон Алас Дурна зүгэй районуудые ... даар хангахын тулада эдэ районуудта байрын г... соёлой болон ажаһуудалай эмхи зургаануудые бү... нөөр бариха ябадал хараалха.

Бүтээгдэдэг продукциин бүхы зүйлнүүдэй ... шууд һайжаруулха, тэдэниие олон янзын болгохо, ... мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусамаар хэрэгсэл... нэ зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ. Бүтээгдэлэн ... дукциин нийтэ хэмжээн соо эрхим һайн шанартай ... циин хэмжээе дээшэлүүлхэ. Продукциин шанар ш... тэлбэрилхэ, комплексно ехэ гурим үргэнөөр нэбтэр...

Гол фондуудые хэрэглэлгын хэмжээе нил... лүүлхэ. Фондуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ талаар ... ажахын һалбаринуудта, предприятинууд болон ... хэдэн хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхэ.

Бага гаргашатайгаар, богонихон болзор соо һай... тай ехэ продукци бүтээн гаргадаг болохо зорилгоо... түрүүндэ предприятинуудые техническэ талаарнь ... зэбсэгжүүлһэнэй, түхеэрэлгэ шэнэлэн һэльбэлгэнэй ... лэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһ... үйлэдбэриин хүсэ шадалые улам нэмээхэ. М... эрилтэдэ таарахаяа болижо хуушарһан техникые ... ябадал түргэдхэхэ.

Ашаглалгада шэнээр оруулагдаһан предпри... түргэнөөр хүсэндэнь хүргэжэ, проектээр хара... технико-экономическа үрэ дүндэнь хүргэхэ ябадал... түргэдхэхэ.

Машина болон түхеэрэлгэ олон халаанда хүд... дал дээшэлүүлхэ. Халаанаар хүдэлгэлгын коэф... машина бүтээлгэдэ дунда зэргээр 20—30 процен... шэлүүлхэ. Машина болон агрегадуудай минин зогсо... лые бага болгохо, үйлэдбэриеэ таһалдуулан хүдэл... һалбаринуудта долоон хоногой туршада түхеэрэлгын ... сагые ута болгохо, тэрэнэй бүтээсые дээшэлүүлхэ, ... болон приборнуудые саг зуура түлөөһөөр барюулха ... нууд хоорондын баазануудые байгуулха.

Хүдөө ажахын техникые урданайхиһаа ашаг үр... гээр ашаглаха, нормоор хараалагдаһан болзор соо ... гөөр хүдэлгэхэ ябадалыень хангаха.

Транспортна хэрэгсэлнүүдые нилээд һайнаар ... даг болохо.

Барилгын хүдэлмэрине һайнаар, жэгдээр ... ашаар барилгын машинанууд болон оньһонуудай ... данайхиһаа ехэ юумэ хэдэг бүтээдэг болохо.

Материальна эд хэрэгсэл ашаглалгын үрые ... хэ. Түрүү конструкторска шиидхэбэринүүдые үр... рэглэһэнэй, технологи нарижуулһанай, алмалтат... түүхэй эд болон материалнуудые ехээр бүтээн арга... ниие багаар гаргашалдаг, үргэлжэ дээрэнь бүри ... болбосоруулдаг болоһоной, элдэб үлэгдэл зүйл... гэнөөр хэрэглэдэг болоһоной ашаар продукциие ... багаар гаргашалан бүтээхэ гэжэ оролдохо.

Түүхэй эд, материал, түлишэ, элшэ хүсэ, тэр... товар болон материалнуудые гаргашалха нормо ... бүридхэлые нарижуулха. Материальна эд хэрэг... лалгын хойноһоо хиналта шангадхаха, тэдэниие һ... дамаар, эзэн бусаар гаргашалха ябадалтай шангаа...

Табан жэлэй туршада хабтайлгамал хара мет... шина бүтээлгэ болон металл болбосоруулгада 14-... центээр, барилгада 5—7 процентээр, цементые ба... 5—6 процентээр, ой модоной материалнуудые 12-... центээр алмаха, котел болон пеэшэнэй түлишые ... ха нормые 3—4 процентээр, электрическэ болон ... элшэ хүсэ гаргашалгые 5 процентээр, бензин боло... нэ түлишэ автомобиляар ашаа шэрэхэ үедэ гарга... процентээр доошолуулха.

Эрьесын мүнгэ зөөриин эрьелтые дунда зэрг... үдэрөөр түргэдхэхэ. Хэрэглэгдэхэгүй үлүү матери... түхеэрэлгэ нэгэ газарта ехээр сугларуулхагүй.

Худалдагдадаг продукциин үнын түхэриг бүхэ... дэг гаргашые промышленностьда 4—5 процентээр, ... до машина бүтээлгэдэ 9—10 процентээр доошо... лэдбэриин ашаг олзо үгэлгые дээшэлүүлхэ, зар... продукциие гарзатайгаар үйлэдбэрилдэг ябадалые ...

Барилгын сметнэ үные 3—5 процентээр доошол... продукциин ургалга хангалгада хэрэгтэй капитальн... мэридэ мүнгэ һомололгые 5 процентһээ бага ... шолуулха.

Аша үрэ багатай ашаа шэрэлгые болюулһа... юумэ тээхэ, буулгаха ба складай хүдэлмэринүүд... жэдэнь оньһожоруулһанай, автомадуудые нэбтэр... мүн бусад хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ... дай ажахыдахи транспортна гаргашануудые хоро... шэрэлгэ түргэдхэхэ, юумэ тээхэ, буулгахадаа, ... тон байхыень хангаха. Түмэр замаар ашаа шэрэл... үные 4—5 процентээр доошолуулха.

4. Нийтын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүү... дукциин шанар һайжаруулха шиидхэхы эрхэ нү... һан туладань научно-техническэ дэбжэлтые түр... дэм ухаан болон техникын эрид ехэ хубилалты... нуудые социалис ёһоной ажахын булюу тала... нигтаар холбохо зорилгые шууд шиидхэхэ.

(Үргэлжэлынь 3-дахи нюурта).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

(Үргэлжэлэл. Эхниинь 2-дохи нюурта).

...и наукын арга боломжые улам үрэ ехэтэйгээр
...г болохо. Научна шэнжэлэлгэнүүдые саашадань
..., тэрэнэй туйлалтануудые арадай ажахыда түргэ-
...үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэжэ хараалха. Эрдэм ухаан
...лэдбэриин холбооё нягтаруулха.
...ай ажахын бүхы һалбаринуудта нэгэн техническэ
... бэелүүлһэнэй үндэһөөр үйлэдбэриие техническэ
...энээр зэбсэгжүүлгые түргэдхэхэ, түрүү техникэ
...хнологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, тиигэжэ ажалай бү-
...шэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, фонд
...ые ехэдхэхэ, материальна эд хэрэгсэлнүүдые ал-
...алан эрхэ байдал һайжаруулха, байгаалиие хам-
...олон байгаалиин баялигуудые зүб мүрөөр ашаглал-
...руулха.
... урдань зарим нэгэн янзын машина болон техно-
...а процессүүдые зохёон нэбтэрүүлдэг байгаа һаа,
... хойшо үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэри оньһожоруул-
...омадуудые тэрээндэ хэрэглэхын тулада аша үрэ ехэ-
...г холбоо машина, түхеэрэлгэ, приборнууд болон
...н ухаалан зохёожо үйлэдбэрилэн, олоорнь хэрэглэ-
...тана хамһабариин, транспортна болон складтахи ху-
...үүдые тиимэ аргаар оньһожоруулха хэрэгтэй. Ша-
...кци түргэнөөр үйлэдбэрилэн гаргаха аргатай бай-
... шэнэ ёһоор бэлээр тодхогдодог техническэ хэ-
...үдые олоор бии болгожо, үргэнөөр нэбтэрүүлхэ.
... бүтээгдэһэн машина, түхеэрэлгэ, приборнууд бо-
... технологи өөрынгөө бүтээсээр болон бусад туһатай
...нгөө талаар, технико-экономическа талаараа манай
...олон дэлхэйн эрхим һайн туйлалтануудһаа үлүү
...йха ёһотой.
...но-техническэ дэбжэлтын эрилтэнүүдтэй тааралдуу-
...эдбэри болон ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ мүнөө
...а методуудые нэбтэрүүлхэ.
...гаряагүйгөөр ба хамтаруулагдажа байжа бэелүү-
... технологическа процессүүдтэ ороһоной, үйлэдбэ-
...эдхэхэ арга методуудые хэрэглэһэнэй ашаар про-
...йлэдбэрилгын болзорые хороохо гэжэ оролдохо.
...нь болбосоруулхада тон хилбар бололон продунци
...тээн гаргаха. Хэмэл шэнэ материалнуудые ехээр гар-
...ложо, хэмэл бэшэ материалнуудые тэрээгээр һоли-
...р ехэ технико-экономическа үрэ дүн туйлаха.
...но-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэдэ, бэлэн про-
...атериал болон холбогдон бүрилдэдэг хэрэгсэлнүү-
...арые һайжаруулгада хэб стандартнуудай үүргэ дээ-
...э. Стандартнууд болон техническэ эрхэ нүхэсэлые
...лха, тэдэниие сахихын түлөө ажахын органуудай,
... болон нэгэдэлнүүдэй харюусалга дээшэлүүлхэ.
...кэ хиналтын алба бэхижүүлхэ. Патентно-лицензион-
... һайжаруулха.
...шадай зохёохы эдэбхиие, шэные үүсхэлгэ, ухаалан
...д болон уралан нарижуулагшадай хүдэлөөе али
... хүгжөөхэ. Научно-техническэ бүлгэмүүдэй ажал
...е һайжаруулха. Научно-техническэ мэдээсэлгын гу-
...ижүүлхэ.
...но-техническэ дэбжэлтые үргэлжэдэнь түсэблэхэ,
...өөреэр тэдхэхэ, урмашуулха хэрэгые хачгаха.
...үгжэлгэ түгэс социализмын экономикын булюу тала
...рга боломжонуудые бүри дүүрэнээр ашаглахын ту-
...дай **ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг нарижуулха.**
...но-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэлгэдэ, продукциин
...айжаруулгада, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээ-
..., арадай ажахын эсэсэй үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ
... экономическа онол болон урмашуулгануудай, ху-
...н бүхы байгууламжын үргэлжэдөө нүлөөлхэ ябэ-
...ангадхаха. Хүдэлмэриингөө үрэ дүн болон шанарай
...үдэлмэрилэгшэдэй, ажалай коллективүүдэй харюу-
...эшэлүүлхэ.
...блэлгэ саашадань нарижуулан һайжаруулха хэмжээ-
... бэелүүлхэ. Түсэбүүд дотор ниитын хэрэглэмжые
...үрэнээр хараада абаха, ажалай, материальна нөөсэ,
...өөри эгээл үрэ ехэтэйгээр ашаглан, тэрэниие ханга-
...л хараалха. Натуральна болон үнэ сэнгэй баланс-
... үйлэдбэриин хүсэнэй болон ажалай хүсэнэй баланс-
... нарижуулһанай үндэһөөр түсэбүүдые улам һайнаар
...лэн зохёохо. Шухала хэрэгтэй гүрэнэй нөөсэ ха-
...н болзорой, табан жэлэй болон жэлэй арадай ажа-
...эбүүдые хоорондонь холбоотойгоор табидаг ябада-
...рижуулха. Һалбаринуудай болон газар нютагуудай
...йдалые хоорондонь холбоотойгоор түсэблэлгые бүри
...эр хангаха. Түсэблэлгэдэ программно-зорилгын ме-
...нөөр хэрэглэхэ, эгээн шухала научно-техническэ, эко-
...ка болон социальна асуудалнуудаар комплексно
...мануудые зохёохо. Предприятинуудта, нэгэдэлнүүд-
...нууд болон городуудта экономическа болон социаль-
...элтые үргэлжэдэнь түсэблэхэ хэрэг һайжаруулха.
...но-техническэ дэбжэлтэ болон социально- экономи-
...үгжэлтын саашанхи замые уридшалан харуулхадаа,
...е улам һайнаар үндэһэлдэг болохо. Арадай ажахын
...дые табихадаа, тэрэниие ехээр хараала абадаг бо-
...ом хойшодоо научно-техническэ дэбжэлтэ болон
... социально-экономическа хойшолонгуудынь ямар бай-
...э үргэлжэдэнь хараалһан программа табижа үргэл-
...хэ.
...дай ажахын түсэбүүдые табилгын эмхидхэл болон
...етодүүдые һайжаруулха, тэдэниие табилгын болзор
...олгохо. Түсэбүүдэй показательнуудые нарижуулха.
...риин техническэ хэмжээ дээшэлүүлгэдэ, продукциин
...һайжаруулгада, ажалай бүтээсын түргэнөөр ургалга-
...ериальна болон финансова эд зөөри алмалтагайгаар
...лгада түсэбэй показательнуудай нүлөөе ехэ болгохо.
...эдбэриин, материально-техническэ хангалгын, капи-
... барилгын баланснууд болон түсэбүүдые зохёон та-
... улам нарижуулхын тулада түсэблэлгын бүхы шата-
... натуральна болон үнэ сэнгэй норматив байгуулха
...өри үргэлжэлүүлхэ.
...нууд болон ажахын договорнуудые үргэнөөр хэрэг-
...йлэдбэриин түсэбүүдые табижа бүрилдүүлгэдэ хэ-
... предприятинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ. Бэлэн
... бүтээн гаргадаг предприятинууд болон түүхэй эд,
...л, хабсарган бүридүүлдэг хэрэгсэлнүүдые үгэдэг
...ятинуудай хоорондын ажахын харилсаае улам нари-
... Энэ хадаа арадай ажахыда бүри ехэ ашаг үрэ туй-
...рилготой.
...үргэдэһэн ба захигшадта тушаагдаһан бэлэн барилга-
... тэрэшэлэн тушаагдахаяа байһан, продукци бүтээн
...р, элдэб туһаламжа үзүүлхээр бэлдэгдэһэн комп-
...даар барилгын эмхинүүдэй ажалые түсэблэдэг, сэг-
...гуримда барилгашадай оролгые түргэдхэхэ.
...дай ажахын бүхы шатануудта түсэбэй журам али бо-
... бэхижүүлхэ. Гүрэнэй даалгабаринууд болон договор-
...р абтаһан уялгануудые дүүргэлтын түлөө ажахын ху-
...гшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ.
...энэй түсэбүүдые зүбөөр зохёоһоной, технико-эконо-
... талаар зүб үндэһэлһэнэй, мүн тэдэнэй дүүргэлтын
... түсэблэлгын органуудай, министерство болон зургаа-
... союзна республиканууда Министрнүүдэй Совёдүү-
...сусалга дээшэлүүлхэ. Хүтэлбэри болон түсэблэл-
... ехэ ургажа байгаа эрилтэнүүдтэй тааралдуулан, тоо
...лэй, тоосооной гурим болон статистическэ мэдээсэ-
...йжаруулха.
...**ахы эрхилхэ болон экономическа талаар урмашуулха**
...етодүүдые нарижуулха, нэгэдэлнүүд, предприяти бо-
...үүдэй хүдэлмэри сэгнэхэ эрилтэ дүримүүдые на-
...ха. Тиихэдээ үйлэдбэриин эсэсэй үрэ дүн һайжаруул-
... байһые хараада абаха. Үйлэдбэриин ашаг үрын
...лгэдэ, продукциин шанар һайжаруулха, научно-тех-
... дэбжэлтэ түргэдхэхэ, предприятинуудай жэгдэ хүдэл-

мэри хангаха, материальна нөөсэ болон ажалай хүсэ хэрэглэлгые һайжаруулха хэрэгтэ экономическа урмашуулгын үүргэ дээшэлүүлхэ.

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые эгээл дүүрэнээр хараада абажа, түсэбүүдээ табидаг, дүүргэдэг болохын тулада нэгэдэлнүүд, предприяти болон барилгануудые улам ехээр урмашуулдаг болохо. Договор болон захилай ёһоор бусадта продукт эльгээхэ түсэбөө хэр һайнаар дүүргэлһэнэнь дулдыдуулан, экономическа урмашуулгын жасын хэмжээе, тэрэшэлэн хүдэлмэрилэгшэдтэ барюулагдаха шангуудые тогтоохо. Салин хүлһэнэй жасые түсэблэхэ, тэрэниие гаргашалгын хойноһоо хиналта һайжаруулха хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ.

Оптово үнэ сэн болон хүдэлмэриин түлбэринүүдые саашадань нарижуулха талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ. Научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэлгэдэ, продукци шэнэлэн, шанарыень һайжаруулгада, материальна арга нөөсэнүүдые зүб һайнаар ашаглалгада үнэ сэнгэй урмашуулхы үүргэ дээшэлүүлхэ. Шэнэ хэрэгсэлнүүдтэ, илангаяа машина болон түхеэрэлгэнүүдые оптово үнэ сэн тогтооходоо, туһатай аша үрын единицэ бүхэндэ тэрэнэй хэмжээе доошолуулха гэжэ хараалха.

Үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ, ажахы эрхилэлгын шанарай талаар тоо, баримтануудые һайжаруулгада, үрэгүй гарзануудые болон гээлтэ хоролтонуудые хороолгодо, гүрэнэй олзо доход ехэ болгохо хэрэгтэ ажахын тоосооной, мүнгэн зөөри болон зээли кредидэй үүргэ дээшэлүүлхэ.

Арадай ажахыдахи тоосооной хэрэг улам һайнаар эмхидхэхэ. Барилгада кредитнэ харилсаа хүгжөөхэ. Хүдэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэлэн заһаха, техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ банкнуудай урьһаламжа зээлинүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Материально-техническэ хангалгын ниитэ гүрэнэй гуримые саашадань хүгжөөн нарижуулха, ажахын зүйтэй һайн холбоонуудые эмхидхэхэ, предприятинуудые тогтууритай һайнаар хангаха, материальна эд хэрэгсэлнүүдые арадай ажахыда үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ ябадалда хангалгын органуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ. Продукци оло мянган хэһэгээр, ехэ хэмжээгээр бүтээдэг нэгэдэл болон предприятинуудые удаан болзорой сэхэ холбоотой байха гуримда оруулжа дүүргэхэ. Тиихэдээ тэдэнэй хоорондын харилсаан удаан болзорой ажахын договорнуудаар тодорхойлогдохо ёһотой. Территориальна хангалга-худалдаагын эмхинүүдэй бааза, склад болон магазинуудаар дамжуулан, оптово худалдаа наймаа хүгжөөхэ хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ. Складай ажахы нарижуулха. Үлэгдэл зүйлнүүдые суглуулжа, тусхай предприятинуудта болбосоруулха хэрэг һайжаруулха.

Хүтэлбэриин эмхидхэлэй байгууламжые һайжаруулха. Хүтэлбэриин генеральна схемэтэй тааралдуулан, промышленностьда нэгэдэлнүүдые байгуулха ябадал түгэсхэхэ, үйлэдбэриие томодхохо, тусхай мэргэжэлээр хүгжөөхэ, хүтэлбэриин байгууламжые һайжаруулха, хүтэлбэриин шатануудай тооё хороохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ. Промышленна болон үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдые байгуулһанһаа уламжалан, министерствэнүүдэй, мүн һалбари хоорондын функциональна органуудай байгууламжа болон үүргые саашадань нарижуулха.

Барилгада хүтэлбэриин генеральна схемэнүүдые зохёожо нэбтэрүүлхэ. Тиихэдээ тэндэ хоёр болон гурбан шататай хүтэлбэридэ орохо, барилгын эхин шатын эмхинүүдые томодхохо, үйлэдбэриин тусхай мэргэжэлээр хүгжэлтын хэмжээе дээшэлүүлхэ гэжэ хараалха.

Колхоз хоорондын, колхозно-совхозно болон гүрэнэй-кооперативна нэгэдэлнүүдые, тэрэшэлэн хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ, болбосоруулха, худалдаха аграрна промышленна комплекснуудые хүгжөөхэ.

Үйлэдбэриин бэшэ һалбаринуудта хүтэлбэриин эмхидхэлэй байгууламжа һайжаруулха.

Автомадай туһаламжаар бэелүүлэгдэдэг хүтэлбэриин болон тоололгын түбүүдэн аша үрые саашадань дээшэлүүлхэ. Тоо бүридхэл, түсэблэлгэ болон хүтэлбэри ябуулхын тулада автомадай туһаламжаар эрхилэгдэдэг хүтэлбэри болон тоололгын түбүүдые удаа дараагаар нэгэдүүлэн, мэдээсэл суглуулха, гуримшуулха, ниитэ гүрэнэй байгууламжатай болгон саашадань хүгжөөхэ. Хамтын хэрэглэмжэдэ байха тоололгын түбүүдые байгуулха. Хэрэг хүтэлбэрилгые болон хүтэлбэриин ажалай эмхидхэлые һайжаруулхын тулада эмхидхэлэй техникэ ехээр бүтээн гаргажа хэрэглэдэг болохо.

Ажахын кадрнуудые улам һайнаар бэлдэхэ, мэргэжэлыень саашадань дээшэлүүлхэ ябадал хараалха.

Хүтэлбэридэ гаргашалагдадаг мүнгэ зөөриие нягта наринаар алмаха.

Үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ажалшадые хабаадуулха үрэ ехэтэ арга замуудые бэдэрхэ.

6. **Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха, байгаалиин баялигуудые зүбөөр ашаглаха, һэргээхэ тушаа хэмжээ ябуулгануудые хараалжа бэелүүлхэ.**

Эгээл шэнэ научно-техническэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэн, байгаалиин баялигуудые шэнжэлхэ, тэрэшэлэн газар, уһанай байдал шалгаха, тэрэниие бузарладаг эхиэ үндэһэнүүдые элирүүлэн хинаха.

Ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдые үрэ ехэтэйгээр ашаглаха шэнэ һайн онол аргануудые, тэдэниие малтан абаха, шанаржуулха, болбосоруулха түрүү технологи нэбтэрүүлхэ. Тиихэдээ газарһаа ашагта малтамалнуудые улам ехээр илган абадаг болохо, минеральна түүхэй эдые бүри хүсэд дүүрэнээр, үргэлжэ дээрэнь болбосоруулдаг болохо, тэрэшэлэн газар, уһан болон агаарта үлэгдэл зүйлнүүдэй муугаар нүлөөлэлгые эрид бага болгохо. Үлэгдэл зүйлнүүдые багадхаха, тэдэниие тон ехэ хэмжээгээр утиль болгомоор, мүн ашаглагдаһан уһые дахин дахин хэрэглэмээр технологи ухаалан зохёожо нэбтэрүүлхэ ажал түргэдхэхэ.

Аша үрэ ехэтэй сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые предприятинуудта, хото городуудта тодхожо хэрэглэхэдэ шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэ, хэрэгсэл болон материалнуудые бүтээн гаргаха тусхай үйлэдбэринүүдые хүгжөөхэ.

Элдэб хорото бодосуудай агаарта орохо ябадалтай, үйлэдбэриин, транспортын болон бусад янзын шууяантай, доһолоо дорьбоонуудтай, электрическэ, магнитна поли болон гэрэл туяагай нүлөөнүүдтэй тэмсэхэ шэнэ арга методуудые зохёохо.

Газарай хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулха, уһан болон һалхинһаа нуралгаһаа улам һайнаар хамгаалха, мүн ехэ дабһа хужартай болохо, хатаха, тэрэшэлэн уһанда абтаха ябадалһаа, мүн промышленна үлэгдэлнүүдээр бузарлалгаһаа улам һайнаар хамгаалха. Хүдөө ажахыда хабаагүй ажал хэрэгүүдтэ ашаг үрэтэй газар таһалан үгэхэдөө, айхабтар нарин алмалта хэхэ. Торф болон малтамалнуудые абаха хүдэлмэринүүдэй үйгэргэгдэһэнэй һүүлээр газарые дахин һайнаар элдүүрилэн һайжаруулха.

Газар дайда, уһа гол болон ой модоной баялигые үргэлжэ дээрэнь зүбөөр ашаглаха, хамгаалха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ.

Элдэб проектнүүдые зохёожо баталан абахадаа, тус үйлэдбэри байгаалида ямар нүлөө үзүүлхэб, ямар хойшолонгуудтай байжа болохоб гэжэ уридшалан мэдэлгые нарин һайн болгохо.

7. **Социалис оронуудтай али бүхы талаар холбоо харилсаатай ажаллаха хэрэг улам хүгжөөн, удаа дараагаар гүнзэгырүүлхэ, дэлхэйн социализмын байгуулалтые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха.** Хүгжэжэ байгаа оронууд болон промышленна талаар хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэй экономическа болон научно-техническэ холбоо харилсаагаа үргэдхэхэ.

• • •

СССР-эй арадай ажахын һалбаринуудые хүгжөөхэ, арад зоной байдал һайжаруулха, үйлэдбэриин хүсэнүүдые хубаарилха, союзна республиканууда ажахые хүгжөөхэ, Советскэ Союзай экономическа холбоо харилсаа хүгжөөхэ талаар иимэ шэглэл болон даалгабаринуудые тодорхойлхо.

III. Промышленностиин хүгжэлтэ

...омышленностиин гол зорилгонь хадаа эрхим шанартай ...цяар арадай ажахын болон хүн зоной хэрэглэмжые ...үрэнээр хангаха, бүхы һалбаринуудые техническэ ...р шэнээр зэбсэглэлгэ болон үйлэдбэриин эршэдхэлгэ ...ха хэрэг болоно.

... зорилгые дүүргэхын тулада:

...табан жэлэй турша промышленна продукциин үйлэдбэ-...ые 35—39 процентээр ехэдхэхэ, тэрэ тоодо үйлэдбэрил-...хэрэгсэлнүүдые 38—42 процентээр, хэрэглэмжын эдлэл-... 30—32 процентээр ехээр бүтээн гаргадаг болохо. ...һалбаринуудта арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые ... нилээд ехээр бүтээн гаргадаг болохо;

...жалай бүтээсые промышленностьда 30—34 процентээр ...элүүлхэ;

...промышленностиин байгууламжые нарижуулха; техничэ-...лтые эгээл ехээр шиидхэн тодорхойлжо байгаа һалбаринуудай — машина бүтээлгын, химическэ болон нефтехимическэ промышленностиин, электроэнергетикын үүргэ хэмжээе продукци үйлэдбэрилгын бүхы хэмжээн дотор ехэдхэхэ;

арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хэрэглэмээр түрүү, алмааһатай машина, түхеэрэлгэ болон приборнуудые улам ехээр бүтээн гаргадаг болохо. Бүтээн гаргадаг продукцияа саг үргэлжэ шэнэлжэ байха, тэрэнэй техническэ хэмжээ болон шанарые һайжаруулха, хэрэгсэлнүүдэй ашаглалгын болон хэрэглэмжын шэнжэ шанарые һайжаруулха. Оронои элдэб хубинуудта, илангаяа Алас хойто зүгэй эрхэ байдалда хэрэглэхэ эрилтэнүүдтэ таарамаар техникэ болон материалнуудые бии болгожо, ехээр бүтээн гаргажа байха;

конструкционно материалнуудай янзануудые олошоруулжа, тэдэниие ехээр гаргажа, һайнаар ашаглаха. Эгээл алмалта ехэтэйгээр бүтээдэг хабтайлгамал хара түмэрэй янзануудые, үнгэтэ хүнгэн металлнууд болон тэдэнэй шудхалаануудые, пластмасса, мүн элдэб модоной зүйлые илажа, шангаар даража хэһэн материал болон үрэ ехэтэй бусад материалнуудые үргэнөөр, ехээр бүтээн гаргадаг болохо. Абтадаг түүхэй эд улам дүүрэнээр ашаглаха, тэрэниие улам һайнаар болбосоруулха бэлэн продукци гаргалгые ехэдхэхэ;

түлишэ-элшын тэнсүүри тааралдалые нарижуулха. Элдэб янзын түлишэ зүбөөр тааруулан ашаглаха; нефть болон газһаа гадна, нүүрһэ, сланец, уһанай хүсэ болон атомна элшэ хүсэ үргэнөөр хэрэглэхэ. Түлишэ хэрэглэлгээ һайжаруулха, түлишэ-энергетикын үлэгдэлнүүдые дүүрэнээр ашаглаха;

үйлэдбэриин гол фонднуудые 1,4 дахин ехэ болгохо, тэдэнэй эдэбхитэй хубинь болгошо машина болон түхеэрэлгын үүргэ хэмжээ шууд дээшэлүүлхэ;

үйлэдбэри улам томодхохо хэрэг үргэлжэлүүлхэ, тэрэниие тусхай мэргэжэлээр хүгжөөхэ, хамтаруулха ябадал дээшэлүүлхэ, түрүү технологическа процессүүдые, ажал болон үйлэдбэри эмхидхэхэ түрүү арга методуудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ; технологиин журам сахилгын эрилтэнүүдые дээшэлүүлхэ. Промышленна предприятинуудай, конструкторска болон проектно-технологическа эмхинүүдэй туршалгын бааза үргэдхэхэ. Юумэ амһарталха, багсалха түрүү һайн материалнуудые бүтээн гаргадаг байха.

Промышленностиин һалбаринуудай гол шэглэлнүүдые иимэ байхаар тодорхойлхо.

Электроэнергетикэдэ электрын элшэ хүсэ гаргалгые 1980 ондо 1340—1380 млрд. киловатт-час болгохо. 67—70 млн. киловатт элшын хүсэнэй түхеэрэлгэнүүдые электростанцинуудта, тэрэ тоодо 13—15 млн. киловатт хүсэнэй түхеэрэлгэ атомна электростанцинуудта тодхожо, ашаглалгада оруулха. Тус бүридөө 500 ба 800 мянган киловатт элшэ хүсэ гаргадаг энергетическэ блогуудтай 4—6 миллион киловатт хүсэнэй тепловой электростанцинуудые, тэрэшэлэн тус бүридөө 1—1,5 млн. киловатт хүсэнэй элшэ гаргадаг реакторнуудтай атомна электростанцинуудые барижа үргэлжэлүүлхэ.

Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэдэ үнэгүй хатуу түлишэ урданайхиһаа үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ хараалха. Экибастузска болон Канско-Ачинска нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдые ашаглан хүдэлхэ томо тепловой электростанцинуудые бариха.

Гидроэнергетикэдэ гол түлэб томо гидроузелнууд барижа үргэлжэлүүлэгдэхэ ёһотой. Тэдэнэй ашаар электроэнерги үйлэдбэрилхэ, газар уһалха, хото болон промышленна предприятинуудые уһаар хангаха, суднаар ябалга болон загаһа үсхэбэрилгые хүгжөөхэ, уһанай үерһөө һэргылхэ зорилгонуудые үргэлжэ дээрэнь шиидхэхэ арга олдохо байна.

СССР-эй Европодохи хубида атомна энергетикэ уридлуулан хүгжөөхэ гэжэ хараалха. Түргэн нейтронууд дээрэ хүдэлдэг реакторнуудай барилга түргэдхэжэ, тэдэниие ашаглалгада оруулха. Дулаасуулгын зорилгоор атомна элшэ хүсэ ашаглаха талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилхэ.

Сибирь болон Дунда Азиин энергосистемэнүүдые Европын энергетическэ системэтэй холбохо, 500, 750 болон 1.150 мянган вольт напряженитэй электро-дамжуулгын магистральна лининүүдые байгуулха. Тиигэжэ оронои нэгэдхэмэл энергетическэ системэ бүридүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ.

Энергетическэ түхеэрэлгын хүдэлмэриин технико-экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулха, тиихын тулада 500 мянган киловатт хүсэнэй пугархай тааруу энергоблогуудые табилга түргэдхэхэ, уһанай хүсэ гулидхан суглуулагша электростанцинуудые болон газотурбинна түхеэрэлгэнүүдые бариха.

1980 ондо электростанцинуудта түлишэ гаргашалгын удельнэ хэмжээе, дамжуулагдаһан электроэнергиин киловатт-час бүхэндэ абажа үзэбэл, 325—328 граммаар доошолуулха.

Электроэнергетикэдэ ажалай бүтээсые 27—29 процентээр дээшэлүүлхэ.

Нефтиин промышленностьда 1980 ондо 620—640 млн. тонно хүрэтэр нефть, тэрэ тоодо шэнгэрүүлһэн газ абаха.

Нефтиин байгаалиин баялигые һайнаар ашагладаг болохо, газар дороһоо нефть улам ехээр абажа шададаг болохо, битуминозно породоһоо нефть абаха талаар научно-шэнжэлэлгын болон промышленна туршалгын хүдэлмэри бэелүүлхэ.

Тус һалбариие техническэ талаар һэльбэн шэнэдхэхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ, нефтиин олзоборилгонуудта технологическа процессүүдые үргэлжэдэнь автомадаар бэелүүлэгдэдэг болгохо, автомадай туһаар хүтэлбэрилхэ гурим нэбтэрүүлхэ, табан жэлэй эсэс багта бүхы абтадаг нефтиин ниитэ хэмжээнэй 85 процентһээ бага бэшыень эдэ олзоборилгонуудта абадаг болохо.

Нефть абалгын шэнэ хэбтэшэнүүдые түргэнөөр ашаглалгада оруулха, нефть суглуулха, бэлэдхэхэ, ондоо тээшэнь эльгээхэ түхеэрэлгэнүүдые барихадаа, заводто бүтээгдэһэн блочно-комплектнэ армагуудые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Үрэмдэлгын хүдэлмэриин үрэ дээшэлүүлхэ. Урданайхиһаа түргэнөөр үрэмдэдэг болоһоной, ямаршье эрхэ байдалда тодхожо боломоор үрэмдэлгын түхеэрэлгэ, шэнэ түхэлэй һүүшэнүүдэй, забойно двигательнүүдэй, юумэ угаадаг шэнгэн зүйлнүүдэй, айхабтар бүхэ хажуу талын болон үрэмдэлгын соргонуудай нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар, тэрэшэлэн ажал хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэнэй, нефтиин байдаг нүхые түрүү онол аргаар ашаглаһанай ашаар нефтиин гарадаг нүхэ соргонуудые бариха болзор 25—30 процентээр хороохо.

Нефтиин газай гээлтые нилээд хороохо, тиин 1980 ондо 43—45 млрд. кубометр нефтиин газ хэрэглэхэ. Газ болбосоруулдаг заводуудай барилга түргэдхэхэ.

Нефтиин промышленностьда ажалай бүтээсые 28—30 процентээр дээшэлүүлхэ.

Нефть илган шанаржуулдаг промышленностьда нефть эхин шатада болбосоруулгые 25—30 процентээр ехэдхэхэ. Нефть шанаржуулгын технологи һайжаруулха, шэнэ технологи, ашаг үрэ ехэтэй катализаторнуудые, түрүү һайн түхеэрэлгэ нэбтэрүүлхэ.

Октан ехэтэй бензин, серэ багатай дизельнэ болон авиационно түлишэ, үнэртэй углеводород, түрхилгын эрхим һайн шанартай тоһонуудые ехээр гаргадаг болохо. Нефть бүри һайнаар шанаржуулдаг болохо, удаа дараалан хэгдэхэ шанаржуулгын хүдэлмэриие улам нарин болгохо. Микробиологическа промышленностиин хэрэглэмжэ хангахын тулада хүндэ шанартай шэнгэн парафин болон юумэ угаадаг хэмэл хэрэгсэлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ. Элдэб олон янзын нефтехимическэ түүхэй эд ехээр гаргаха.

Холбон хамтадхаһан болон томодхогдоһон технологическа түхеэрэлгэнүүдые гол түлэб барижа эхилхэ. Нефтепродуктнуудые ехээр хэрэглэдэг газарнуудта ойртуулжа, нефтиие шанаржуулдаг болохо.

Нефть шанаржуулгын промышленностьда ажалай бүтээсые 39—41 процентээр дээшэлүүлхэ.

Газай промышленностьда 1980 ондо газ абалгые 400—435 млрд кубометртэ хүргэхэ. Тухайлхада, 35 мянган кубометр газ дамжуулха соргонуудые ашаглалгада оруулха. Нефтиин болон байгаалиин газуудые үргэлжэдэнь ашаглажа, тэдээнһээ шэнгэрүүлһэн газ, серэ, гели болон тэдэнтэй хамта гаралсадаг бусад зүйлнүүдые абаха.

Манай орон дотор гол түлэб эгээл ехээр түлишэ хэрэглэдэг нютагуудта газар доро газ хадагалха амһартануудые түхеэрэлгэ үргэлжэлүүлхэ. Тиихэдээ газ болон нефтиин байһан хуушан нүхэнүүдые эгээл ехээр ашаглахые оролдохо.

Газ болон шэнгэрүүлэгдэһэн газ абаха, ондоо тээшэнь абаашаха, шанаржуулха, хадагалха түрүү техническэ аргануудые, тэрэ тоодо Алас хойто зүгтэ тэдэниие ашаглаха арга методуудые зохёожо нэбтэрүүлхэ. Бүтээсэ ехэтэй, ашаглахада һайн, найдамтай нүхэ скважинануудые бариха гэжэ хараалха. Тиихэдээ скважинын забойдо газай ерэлгые ехэдхэхэ шэнэ арга методуудые хэрэглэхэ, газые олзоборилгодо бэлдэхэ автомадуудаар хангагдаһан блочно түхеэрэлгэнүүдые, 1420 миллиметр бүдүүнтэй соргонуудтай 75 атмосфераһээ бага бэшэ даралтатай, тиихэдэ 25 мянган киловатт хүсэнэй, газ түлхижэ гаргадаг агрегадуудтай компрессорнэ станцинуудые ашаглаха. Газ дамжуулдаг соргонуудые ехээр алмалта хэмээр, тааруу замуудаар табиха. Эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй, компрессорнэ станцинуудай тоо болон хүсые ехэдхэһэнэй ашаар газ дамжуулха соргонуудые бүри үрэ ехэтэйгээр ашагладаг болохо.

Оронииие газаар хангаха нэгэдхэмэл автоматизированнэ системэ байгуулжа үргэлжэлүүлхэ.

Газ ондоо тээшэнь нүүлгэн абаашаха тад ондоо, шэнэ аргануудые зохёохо талаар эрдэм-шэнжэлэлгын болон туршалгын конструкторска хүдэлмэри түргэдхэхэ.

Газай промышленностьда ажалай бүтээсые 43—45 процентээр дээшэлүүлхэ.

Нүүрһэнэй промышленностьда нүүрһэ абалгые 1980 ондо 790—810 миллион тоннодо хүргэхэ.

Техникэ болон технологи үргэн ехэ хэмжээгээр нарижуулһанай үндэһөөр нүүрһэ ехээр абалгые түргэдхэхэ, тэрэнэй шанар һайжаруулха, тус һалбариин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ.

Түрүү технологи болон шэнэ техникэ хэрэглэһэнэй ашаар нүүрһэ абалгын эрид ехэ болохо, ажалай бүтээсын нилээд дээшэлхэ, мүн бусад технико-экономическа үрэ дүнгүүдэй һайжархэ аргатай шахта болон уурхайнуудтал түбхын түрүүндэ техникэ шэнэлэн һэльбэхэ ажал бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Оронои зүүн нютагуудта нүүрһэ нээмэл аргаар абаха хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

Түлишын-энергетическэ нөөсые нилээд ехэдхэхэ зорилгоор мүнөө хүдэлжэ байгаа Донецкэ, Кузнецкэ, Карагандагай, Печорын бусад нүүрһэнэй бассейнүүдэй хажуугаар саашадаа Урда-Якадай нүүрһэнэй районииие хүгжөөлгые түргэдхэхэ. Канско-Ачинска түлишын энергетическэ комплекс түргэн болзор соо байгуулха, Экибастузска бассейнииие бүрин гүйсэдөөр ашаглаха хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ.

Оронои Европодохи хубида шатадаг сланец абадаг болохо. Налуу болон эгсэ нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдһээ нүүрһэ абахын тулада оньһожоруулагдаһан түхеэрэлгэнүүдэй комплекснуудые ухаалан зохёожо, олоорнь үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо, нүүрһэ малтадаг комбайнуудые, ашаалха машинанууд болон нүүрһэнэй промышленностиин бусад түхеэрэлгэ улам ехээр бүтээн гаргадаг болохо.

Нүүрһэнэй болон сланецай промышленностиин предприятинуудта ажаллахада аюулгүй эрхэ байдал хангаха шэнэ арга хэрэгсэлнүүдые ухаалжа нэбтэрүүлхэ. Хүнэй хабаадалгүйгөөр нүүрһэ малтан абаха хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ талаар эрдэм-шэнжэлэлгын, конструкторска болон туршалгын хүдэлмэринүүдые эршэдхэхэ.

Нүүрһэнэй промышленностьда ажалай бүтээсые 22—24 процентээр дээшэлүүлхэ.

Хара металлургида 1980 ондо 160—170 млн. тонно булад хайлуулха, 115—120 млн. тонно хабтайлгамал бэлэн түмэр бүтээн гаргаха.

Металлопродукциин шанарые нилээд һайжаруулха, сорт янзыень үргэдхэхэ, тиигэжэ энээнэй ашаар 1980 ондо арадай ажахыда 5—6 млн тонно металл алмаха. Аша үрэ ехэтэй металлопродукциин янзануудые—хүйтөөр хабтайлгаһан нугалмал, маягтуулһан түхэлтэй, нарин нягта түхэлэй хабтагай түмэр, улам бүхэжүүлдэг халуун аргаар шанаржуулагдаһан хабтайлгамал түмэр, эрхим һайн шанартай, сэбэр булад прокат, жэбэрдэггүй ба трансформаторна хүйтөөр дабтагдаһан булад, юумэ түргэнөөр зүһэдэг, орёо тусхай аргаар бүхэжүүлэгдэһэн мүнөөнэй буладуудые, мүн хүйтөөр хабтайлгаһан булад лентэ бүтээн гаргалгые 1,5—2 дахин ехэдхэхэ.

Айхабтар бата бэхи соргонуудые, түбхын түрүүндэ нефть урадхуулха болон шэнэ аргаар холбогдомол нарин ханатай соргонуудые, хүйтөөр дабтамал динамна булад, эрхим шанартай метизүүдые, түмэр порошок болон эрхим булад болон шудхалаагай порошогуудые, бусад янзын шудхамалнуудые, тэрэшэлэн металло-керамика үйлэдбэрилгые нилээд ехэдхэхэ, үргэн хэмжээнэй хоёролжоһон хүндэлэбшэтэй дабтамал түмэр, нефть, газ дамжуулдаг, газаа тээһээ һайн хамгаалгатай соргонуудые бүтээдэг болохо. Элеэ хоолой зүйлнүүдые багсалха хүнгэн сагаан түмэр ехээр гаргаха.

Тус һалбариие техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлхэ, мүнөө үедэ хүдэлжэ байгаа агрегадуудыень шэнэдхэхэ, хүсэтэ шэнэ металлургическа агрегадуудые ашаглалгада оруулха.

Металл үйлэдбэрилхэ, шанарыень һайжаруулха түрүү аргануудые улам нарижуулан, үргэнөөр нэбтэрүүлхэ: буладые кислородно конверторнуудта, мүн агааргүй зайда оруулжа, тэрэшэлэн электрошлакова, плазменна, электронно-туяагай аргаар хайлуулха, таһалгаряагүйгөөр эюулэн хэбжүүлхэ, шэнгэн буладые синтетическэ шлагуудаар, бусад юумэнтэй холиселдодоггүй газуудаар болон пеэшэнһээ газаа тээ, агааргүй зайда байлгажа шанаржуулха. Металлургиин үйлэдбэридэ кислород болон байгаалиин газые саашадаа бүри ехээр ашагладаг болохо. Металлые халуун аргаар шанаржуулха түхеэрэлгэнүүдые улам һайжаруулха. Сэхэ һэргээлгын аргаар рудаһаа түмэр абаха технологиие промышленна хэмжээгээр ашаглаха. Тэрэшэлэн окисленидэ ороһон түмэрэй рудае шанаржуулха, хатуужуулха алмалта ехэтэй аргые ашаглаха. Хабтайлгамал түмэр бүтээлгэдэ булад багаар гаргашалдаг болохо.

Малтамалай-рудна предприятинуудай барилга түргэдхэхэ, эрхим дээдэ шанартай бэлэн болгогдоһон металлургическа түүхэй эд, тэрэ тоодо шанартаа хүргэгдэһэн султы түмэрэй рудае 2,3 дахин ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, худалдаанда түмэр ехэтэй руда гаргаха. Хара металлай түмэр түдэгые бэлдэхэ хэрэг һайжаруулха. Доменно болон булад хайлуулгын хаядаһа шанаржуулгые ехэдхэхэ.

Хара металлургида ажалай бүтээсые 23—25 процентээр дээшэлүүлхэ.

Үнгэтэ металлургида алюмини, зэд болон никель абалгые 1,2—1,3 дахин, титан абалгые 1,4 дахин ехэдхэхэ, тэрэшэлэн эрхим шанартай шухаг, үнэтэ металлнуудые абалгые, мүн үнгэтэ металлай үлэгдэлнүүдые дахин хайлуулга ба алмаз абалгые ехэдхэхэ.

Электронно, электротехническэ промышленностьда болон бусад һалбаринуудта хэрэглэхын тулада полупроводнигуудые, тусгаар сэбэр болон тусхай материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха.

Айхабтар хатуу бэхи шудхасануудые, углеродно болон бусад продукци үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо, металл отолдог зэр зэмсэгтэ хэрэглэхын тулада хатуу шудхасаар хэһэн нарин һайн пластинануудые нилээд ехээр бүтээдэг болохо.

Металлопродукциин шанарыень һайжаруулха, сорт янзануудыень үргэдхэхэ. Үнгэтэ металлнуудаи шэнэ янзын, алмалта ехэтэй хабтайлгамал зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо. Шудхалга болон хабтайлгалгын холимол аргые хэрэглэн, хабтайлгамал зэд, алюминиевэ лентэ, фольго, сорго болон бусад янзын прокадые ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха.

Үнгэтэ металлургиин предприятинуудые шэнэлэн заһаха, техническэ талаар зэбсэгжэлгыень үргэлжэлүүлхэ. Норильска хадын металлургическа комбинадые саашадань хүгжөөхэ, энэ комбинадай түүхэй эдээр үнгэтэ металлнуудые улам ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, мүн аша үрэ ехэтэй бусад томо промышленна комплекснуудай барилга түргэдхэхэ.

Үнгэтэ металлургиин, илангаяа туулга-цинкын, зэдэй, вольфрам-молибденэй болон алта абалгын промышленностиин түүхэй эдэй баазые түргэнөөр хүгжөөхэ. Бүтээсэ ехэтэй машина болон механизмуудые хэрэглэн, нээмэл аргаар руда саашадаа улам ехээр малтан абадаг болохо, газар доро хэгдэдэг ажалнуудта өөрөө ябадаг мүнөө үеын оньһон түхеэрэлгэ болон вибротехникэ үргэнөөр хэрэглэдэг болохо.

Үнгэтэ металлнуудые рудаһаа улам һайнаар илган абаха түүхэй эдые үргэлжэ дээрэнь хэрэглэхэ. Руда малтан абахадаа, тэрэниие гээхэ ябадал хороохо. Рудае шанаржуулха үрэ ехэтэй схемэ, гидрометаллургическа болон бусад түрүү технологическа арга заршамуудые нэбтэрүүлхэ.

Үнгэтэ металлургида ажалай бүтээсэ 23—25 процентээр дээшэлүүлхэ.

Химиин болон нефтехимиин промышленностьда продукци абалгые 60—65 процентээр ехэдхэхэ.

Химиин промышленностьда һалбаринууд хоорондын тааралдал болон тэнсүүриие һайжаруулха, байгуулагдаһан предприятинуудые бүри дүүрэнээр ашаглаха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ.

1980 ондо минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгые 143 миллион тоннодо хүргэхэ (тэрээндэ 5 миллион тонно тэжээлэй химическэ нэмэлтэ оролсоно). Тиихэдэ үтэгжүүлгэнүүдтэ 40 процентһээ бага бэшэ тэжээлтэ бодосууд бии байха ёһотой. Фосфадай үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ предприятинуудые олошоруулха. Холимол болон орёо бүридэлтэ үтэгжэлгэнүүдые ехээр гаргадаг болохо. 1980 ондо хүдөө ажахыда зорюулан, азотно, фосфорно болон калийна үтэгжүүлгэнүүдые гол түлэб монсогороор бүридүүлэн үйлэдбэрилжэ, тусхай янзын транспортаар амһарталангүйгөөр зөөхэ, мүн хуурай зандань тэдэниие холихо аргатай байлгаха.

Ургамалые химическэ аргаар хамгаалха элдэб янзын зүйлнүүдые олошоруулжа, тэдэниие улам ехээр үйлэдбэрилхэ.

Синтетическэ дабирхай болон пластическа масса үйлэдбэрилгые 1,9—2,1 дахин ехэдхэхэ, пластмассын шанар һайжаруулха, ашаглагдаха болзорыень ута болгохо. Шэнэ янзын полимерно материалнуудые, түбхын түрүүндэ элдэб түхеэрэлгэнүүдтэ хабсаргагдан ородог материалнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ.

1980 ондо 1150—1300 мянган тонно химическэ һэбэрдэһэ болон утаһа үйлэдбэрилэн гаргаха. Ажаһуудалай хэрэгтэ зорюулагдадаг һэбэрдэһэ, утаһануудай түхэл янзыень олошоруулжа, шанарыень һайжаруулха. Үли нигархай һэбэрдэһэ, элдэб гоёолто шэмэг болгомоор, шанар һайнтай утаһануудые ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха. Эрхим шанартай будагуудые, лак-будагай зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ.

(Үргэлжэлэлынь 4 дэхи нюурта).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

(Үргэлжэлэл. Эхиннинь 2-дохи, 3-дахи нюурнуудта).

Синтетическэ каучук бүтээлгые 1,4—1,6 дахин ехэдхэхэ. тиихэдээ бодото каучугһаа өөрэгүй шанартай хэмэл каучук үлүү ехээр үйлэдбэрилхэ.

Шинэнүүдые бүтээлгэ 35—40 процентээр ехэдхэхэ, ашаглагдаха болзорыень улам ута болгохо. Радиальна маягтай шинэнүүдые улам ехэ хэмжээгээр бүтээн гаргаха. Резинээр хэгдэһэн техническэ хэрэгсэлнүүдые улам ехээр бүтээхэ. шанарыень һайжаруулха.

Магнитна лентэ болон электроизоляционно материалаи, фото- киноплёнкын шанар һайжаруулха, тэдэниие ехээр гаргадаг болохо.

Бага хэмжээ шэгнүүртэй химиин продукциин талаар, тэрэ тоодо онсо сэбэр материалаар, полимернэ материалнуудта хэрэгтэй химическэ нэмэлтэнүүдээр текстильно-хамһабарич бодосуудаар, юумэ гутасагүй болгодог зүйлнүүдээр, катализатор болон бусад продукцяар арадай ажахын хэрэглэмжые эгээл дүүрэнээр хангаха.

Ажаһуудалай химиин хэрэгсэлнүүдые, тэрэшэлэн арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые, эм дом болон медицинскэ хэрэгсэлнүүдые орёохо, багсалха плёночно болон бусад янзын материалнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, тэдэнэй сорт янза, шанарыень һайжаруулха.

Гол технологическа түхеэрэлгын бүтээсые дээшэлүүлжэ шадаха ашаг үрэ ехэтэй катализаторнуудые хэрэглэн, үйлэдбэриин шэнэ процессүүдые ухаалан зохёохо.

Химиин промышленностиие үргэн ехэ хэмжээгээр техническэ талаһаань зэбсэгжүүлгые үргэлжэлүүлхэ, тус бүридөө ехэ хүсэтэй агрегадуудые нэбтэрүүлхэ, химическэ реакциин элшэ хүсые эгээл гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ нэгэ шататай таһалгаряагүй технологическа процессүүдые нэбтэрүүлхэ.

Химиин промышленностьда ажалай бүтээсые 59—61 процентээр дээшэлүүлхэ.

Минеральнo түүхэй эдэй нөөсые саашадань ехэ болгохо, түбхын түрүүндэ малтамалнуудые абадаг предприятинуудай мүнөө хүдэлжэ байгаа газарнуудта, мүн ороной шэнээр эзэмшэгдэжэ байһан нютагуудта **геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэри** нилээд үргэдхэхэ.

Бэдэрэлгын хүдэлмэриин аша үрые дээшэлүүлхэ, ашагта малтамалнуудай нөөсэ бэлдэлгын шанар һайжаруулха. Малтамал абадаг промышленностиин һалбаринуудта орходоо минеральна, түүхэй эд һураггүй түргэнөөр бэдэрэн оложо байха.

Түбхын түрүүндэ Дунда Обь шадар, Тюменскэ областиин хойто талаар, Зүүн Сибирьтэ, Яхадай АССР болон Коми АССР-тэ, Архангельска областьдо, Дунда Ази болон Казахай ССР-тэ (Каспиин далай шадархи набтар газар) нефть, байгаалиин газ болон конденсат бэдэржэ, шэнэ хэбтэшэнүүдые олохо ябадал түргэдхэхэ. Ороной Европодохи хубида мүнөө ашаглагдажа байгаа хэбтэшэнүүд шадар нэмэжэ олдоһон нефть болон газые ашаглалгада бэлэдхэлгые хангаха. Далай болон океануудай эрье шадарай зононуудта геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, түбхын түрүүндэ нефть болон байгаалиин газ олохые оролдохо. Илангаяа СССР-эй Европодохи хубида ольһотой элшэ хүсэ абалгада хэрэгтэй нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдые бэдэрэлгэ үргэдхэхэ, тэрэшэлэн хара, үнгэтэ металлургида хэрэгтэй, бэлээр шанаржуулагдадаг, баян руда, үнгэтэ металл болон алмаз, атомна энергетикэдэ болон минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэдэ хэрэгтэй түүхэй эд, тэрэшэлэн газар дорохи уһануудые бэдэрэлгые үргэдхэхэ.

Геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэриин техническэ талаар хангагдасыень һайжаруулха, бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхеэрэлгэ ухаалан зохёожо нэбтэрүүлхэ, автомадаар зэбсэглэгдэһэн үрэмдэлгын түхеэрэлгэ, аппаратура, приборнуудые нэбтэрүүлхэ. Түрүү геофизическэ болон геохимическэ арга методуудые үргэнөөр хэрэглэхэ, геологическа шэнжэлэлгын замбуулинай болон аэровысотно онол аргануудые хэрэглэхэ.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые техническэ талаар шэнээр зэбсэглэхэ үндэһэ һуури болгошо **машина бүтээлгые** саашадань хүгжөөхэ. Машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын продукци үйлэдбэрилгые табан жэлэй туршада 1,5—1,6 дахин ехэдхэхэ.

Бүтээн гаргагдадаг машина, түхеэрэлгэ болон приборнуудай шанарыень нилээд һайжаруулха, тэдэнэй техническэ хэмжээ, бүтээсэ болон найдамтай байлгыень һайжаруулха, хүдэлгэхэдэ аюулгүй болгохо. Түүхэй эдэй орохоһоо эхилээд, бэлэн болоһон продукциие ашажа эльгээхэ хүрэтэр бүхы технологическа циклые үргэлжэдэнь оньһожоруулха, автомадуудаар хангаха аргатай холбоо бүлэг машина, приборнуудые ухаалан байгуулха талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ. Тон шэнэ технологидо хэрэгтэй түхеэрэлгэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ ухаалан зохёожо нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха. Техническэ талаар хуушарһан продукциие саг болзортонь үйлэдбэриһөө болюулха.

Шэнэ түхэл маягай машина, прибор, аппарадуудые ухаалан зохёоходо, ямар гол шухала эрилтэ табигдахаб гэхэдэ, эдэ зүйлнүүд арадай ажахыда эгээл ехэ аша үрэ асарха, мүн хүсэнэй (үйлэдбэриин) нэгэ единицэдэ тэдэнэй бүтээлгын үныень доошолуулха ушартай.

Машина бүтээлгын үйлэдбэриие эршэдхэхэ талаар хэдэн хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала. Хэрэгсэл, узел болон детальнуудые нэгэ түхэлдэ оруулһанай, технологическа процессүүдые адли зүйл олонтой болгоһоной үндэһөөр һалбари доторхи болон һалбариин хоорондохи тусхай мэргэжэлые гүнзэгырүүлэн үргэдхэхэ.

Машина бүтээлгэдэ юрэнхыдөө хэрэглэгдэхэ продукци бүтээхэ тусхай үйлэдбэри түргэнөөр хүгжөөхэ.

Машина бүтээлгые техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлгые түргэдхэхын тулада металл болбосоруулдаг шэнэ түхеэрэлгэ гол түлэб машина бүтээлгын предприятинуудта эльгээхэ хэрэгтэй.

Шэнэ түхэлэй машина, оньһон болон түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ проект зохёоходоо, түрүү һайн шиидхэбэринүүдые олһоной, хара металлай эгээл алмалта ехэтэй хабтайлгамал түмэр болон эдлэлгэдэ орохо бусад материалнуудые хэрэглэһэнэй, металл болбосоруулха арга методүүдые нарижуулһанай ашаар машина бүтээлгын бүхы һалбаринуудта металл улам ехэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэдэг болохо.

Машина бүтээлгын бэлэдхэлэй баазые саашадань хүгжөөхэ, тусхай мэргэжэлээр шэглүүлхэ гэжэ хараалха. Автомадуудаар хангагдаһан түхеэрэлгэнүүдые нэбтэрүүлжэ, тон һайн, нарин шанартай заготовконуудые бэлэдхэхэ, тэрэшэлэн шудхалгын, дархалалгын болон гагналгын үйлэдбэринүүдтэ, гальвано-хушалтын цехүүдтэ ажалай бүтээсэ болон эрхэ байдалыень нилээд һайжаруулха.

Агаарай шанар һайжаруулха, сэбэр агаар оруулха түхеэрэлгэ улам ехээр гаргаха.

Үйлэдбэриин бүхы технологическа процессээр орёо, бүрин түгэс түхеэрэлгэ бэлэдхэжэ үгэхэ, тэрэниие тодхохо ба промышленна туршалга хэхэ, тэрэшэлэн проектын ёһоор хараалагдаһан хүдэлдөө (бүтээсэдэ) хүрөө һаань, захилшада тушаадаг байха гэжэ хараалха.

Машина болон түхеэрэлгые нэгэн газарһаа заһабарилха хэрэгые саашадань хүгжөөхэ. Арадай ажахыда шухала машинануудай, түхеэрэлгын, прибор болон аппарадуудай запасной частьнуудые техническэ нормотой таарал дуулан, гүйсэд хэрэгтэй соонь бүтээн гаргадаг болохо.

Машина бүтээлгэдэ болон металл болбосоруулгада ажалай бүтээсые 1,5 дахин шахуу дээшэлүүлхэ.

Энергомашина бүтээлгэдэ 500 болон 800 мянган киловатт хүсэтэй энергоблогуудые хэрэгтэй хэмжээгээрнь үйлэдбэрилхэ. Тэдэ хадаа органическа түлишөөр хүдэлдэг электростанцинуудай базова блогуудынь болохо ёһотой. Мүн уһанай болон газай хүсөөр хүдэлдэг томо турбинануудые олоор үйлэдбэрилхэ.

Тус бүридөө нэгэ миллион киловаттһаа бага бэшэ хүсэ гаргадаг турбоагрегадуудтай, тепловой нейтронууд дээрэ хүдэлдэг реакторнуудые атомна электростанцинуудта зорюулан, олоор үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо. 1,5 миллион киловатт хүсэтэй, тепловой нейтронууд дээрэ хүдэлдэг атомна энергоблогуудта хэрэгтэй холбон бүридүүлэгдэдэг түхеэрэлгэ ухаалан зохёохо.

Мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудай хүсыень гүйсэд дүүрэнээр ашаглаһанай, тэдэниие шэнэлэн заһаһанай, шэнэ заводуудые бариһанай үндэһөөр, тэрэшэлэн зарим узел болон детальнуудые промышленностиин бусад һалбаринуудтай даамайгаар хамтаржа бүтээһэнэй үндэһөөр атомна машина бүтээлгын хүгжэлтые түргэдхэхэ.

Электроэнергетикэдэ хэрэглэхын тулада бага түлишэ гаргашалдаг, 250 мянган киловатт хүрэтэр хүсэтэй уурал-газай түхеэрэлгэнүүдые, тэрэшэлэн эгээн ехэ даралтые туйлахын тулада 100 мянган киловатт хүрэтэр хүсэтэй газотурбинна энергетическэ түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэ. Һородог, үлеэдэг машина олоор гаргаха, электроэнергетикэ болон бусад һалбаринуудай хэрэглэмжэ гүйсэд хангаха

6—25 мянган киловатт хүсэтэй газотурбинна болон электрическэ приводтэй, холоһоо жолоодолготой, крупноблочно гү, али ондоо тусхай аргаар бүтээгдэһэн, газ түлхин ябуулдаг автомат агрегадуудые шэнээр ухаалан зохёохо, промышленна туршалгада оруулха, һүүлээрнь тэдэниие олоор үйлэдбэрилдэг болохо. Газ түлхин ябуулдаг агрегадуудай мотоорой хүсэ шадалые нилээд дээшэлүүлхэ, заһабарилгын хоорондо хүдэлмэрилхэ болзорыень 2—3 дахин ехэдхэхэ.

Хүндэ болон транспортна машина бүтээлгэдэ буладые таһалгаряагүйгөөр шудхаха хүсэтэ түхеэрэлгэнүүдые болон түмэр хабтайлгаха агрегадуудые; 400 тонны багтаамжатай конвергорнуудые; халуун болон хүйтэн аргаар таһалгаряагүйгөөр түмэр хабтайлгадаг, бүтээсэ ехэтэй стануудые; таһалгаряагүй автоматизированнэ технологическа процесстэй ба программна хүтэлбэритэй трубо-гагналгын болон соргын түмэр хабтайлгаха агрегадуудые; металлнуудые халуун аргаар, химическэ болон электрохимическэ аргаар болбосоруулха түхеэрэлгэ, мүн хабтайлгамал түмэртэ ба соргонуудта хамгаалалтын хушалта түрхихэ түхеэрэлгэ, буладые агааргүй хооһон зайда болбосоруулха түхеэрэлгэнүүдые ухаалан бүтээхэ.

Үнгэтэ металлургида зорюулжа, технологическа түхеэрэлгэ болон оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые ухаалан зохёохо хэрэг түргэдхэхэ. Зэд, зэд-никелиин болон никелиин штейнүүдые болбосоруулхын тулада 100 тонно хүрэтэр багтаамжатай олон ондоо конверторнүүдые байгуулха. Тиихэдээ гол болон хамһабариин хүдэлмэриие автомадуудаар гүйсэд хангаха.

Газар дороһоо руда малтан абаха түхеэрэлгэ ехээр бүтээн гаргаха; нүүрһэнэй болон хадын-рудна промышленностьда зорюулжа, түгэс хүсэтэй экскаваторнуудые, 170 тонно ашаа дааха шадалтай думпкарнуудые. 400 миллиметр үргэнтэйгөөр үрэмдэжэ шадаха, бүтээсэ ехэтэй үрэмдэлгын станогуудые бүтээн гаргадаг болохо.

Түрүү технико-экономическа шэнжэ шанартай, ехэ хүсэтэй агрегадуудтай шэнэ түхэлэй дизельнүүдые суднануудта, тепловозуудта, үрэмдэлгын техникэдэ, барилгазамай машинануудта болон хүндэ автосамосвалнуудта зорюулжа, ехээр бүтээн гаргадаг болохо.

8.000 мориной хүсэтэй хоёр секциин ашаанай замай тепловозуудые болон 6.000 мориной хүсэтэй нэгэ секциин пассажирска тепловозуудые; 2.000 мориной хүсэ хүрэтэр шадалтай маневрово-гаргалгын тепловозуудые; 125 тонно ашаа дааха шадалтай, 8 голтой хахад вагон болон цистернэнүүдые; ороохо, талха, минеральна үтэгжүүлгэ болон бусад продукци шэрэхэ тусхай вагонуудые; түмэр замые бариха ба заһабарилха, бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхеэрэлгэ бүтээн гаргажа эхилхэ. Контейнернүүдые, илангаяа ехэ, хүндэ юумэ багтаадаг контейнернүүдые нилээд олоор бүтээдэг болохо.

Юумэ дээрэ үргэхэ, ашаха болон буулгаха, мүн складай хүдэлмэриие оньһожоруулха түрүү хэрэгсэлнүүдые. тэрэ тоодо мүн ашаануудые тусхай газарта абаашан табидаг автомат оньһотой дүүжэн конвейернүүдые, складуудта хэрэглэхээр автомат түхеэрэлгэ ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо.

Электротехническэ промышленностьда томо электрическэ машинануудые, бага хүсэнэй электромашинануудые, ехэ вольтын болон бага вольтын электрическэ аппаратура, тэрэ тоодо тэһэрхэ аюулгүй аппаратура, электротермическэ түхеэрэлгэ, дээгүүр узельна шэнжэ шанартай аккумуляторнуудые, силовой полупроводниково хубилгагшадые, арьбан һайн гэрэл үгэдэг зүйлнүүдые, хүдөө ажахын үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомат нэбтэрүүлхэ ехэ найдамтай электро-түхеэрэлгэ болон бусад янзын түрүү электротехническэ түхеэрэлгэ түргэнөөр хүгжөөжэ, бүтээн гаргадаг болохо. Гадагуур үлэмжэ дамжууласатай зүкл ашаглан, түгэс хүсэтэ генераторнуудые ухаалха хүдэлмэри түргэдхэхэ.

Иимэ юумэнүүдые бүтээн гаргадаг болохо гэбэл:

атомна болон тепловой электростанцинуудта зорюулжа, 1000—1200 мянган киловатт хүрэтэр хүсэнэй турбогенераторнуудые, гидроэлектростанцинуудта зорюулжа, 640.000 киловатт хүсэнэй генераторнуудые, 1.500 киловольт хүрэтэр напряженитэй постоянно ток болон 1.150 киловольт хүрэтэр напряженитэй переменнэ ток дамжуулха лининүүдтэ хэрэглэгдэхэ ехэ вольтын олон бүлэг түхеэрэлгэ;

түмэр хабтайлгаха стануудта хэрэглэгдэхэ полупроводниково хубилгагшадтай автоматизированнэ электроприводуудые, хүсэтэ металлургическа установко болон агрегадуудта зорюулһан электро-түхеэрэлгэ;

нефтиин болон газай гараха нүхыень үрэмдэхэ, нефть түлхин гаргаха, мүн газай болон нефтиин ябаха соргонуудта, нүүрһэ малтан абаха оньһожоруулһан комплекснуудта хэрэглэгдэхэ бүтээсэ ехэтэй, найдамтай электро-түхеэрэлгэ;

10 мянга гаран мориной хүсэтэй ехэ замай ашаанай электровозуудые;

хүдөө ажахын продукци буйлуулжа хадагалхада, мүн мал ажалай фермэнүүдтэ болон гидромелиоративна барилгануудта хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэдэ хэрэгтэй электроприводуудые;

ехэ напряжени дааха шэнэ янзын электрокабельна хэрэгсэлнүүдые болон халуунда тэсэмгэй шабын түмэрнүүдые;

тоото программна жолоодолготой металл болбосоруулгын түхеэрэлгэдэ хэрэглэгдэхэ высокомоментно болон силовой шагова электродвигательнүүдые бүтээн гаргадаг болохо.

Химиин болон нефтиин машина бүтээлгэдэ гол янзын түхеэрэлгэнүүдые 1,5—1,6 дахин ехээр бүтээн гаргадаг болохо. Тон шэнэ ёһоной технологи бэелүүлхэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ болон аппаратура ухаалан зохёогоод, бүтээн гаргадаг болохо. Тэрэнэй ашаар химиин промышленностьда, шинэ, резинотехническэ болон лак-будагай һалбаринуудта үйлэдбэри нилээд эршэдхэхэ. Мүн конверторнэ ба доменно үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ хүсэтэ кислородно установконуудые ухаалан бүтээхэ.

Иимэ зүйлнүүдые бүри ехэ хэмжээгээр үйлэдбэрилдэг болохо гэбэл:

нефть болон газые олзоборилгодо бэлэдхэхэ, газ болон шэнгэрүүлһэн газые шанаржуулха блочно-комплектнэ автоматизированнэ установконуудые, дулаасуулдаг болон хүргэдэг аппаратура, ехэ соргонуудта хэрэгтэй хаадаг, нээдэг зүйлнүүдые;

газ шанаржуулдаг заводуудта хэрэгтэй, үндэр ехэ бүтээсэтэй түхеэрэлгэ, компрессорнүүд болон бусад аппаратура;

нефть шанаржуулха, ехэ багтаамжатай, бүрилдүүлэн хабсаргагдадаг хамтадхамал установконуудые;

минеральна үтэгжүүлгын үйлэдбэридэ хэрэгтэй, тус бүридөө ехэ хүсэтэй технологическа установконуудые;

пластическа масса шанаржуулхада, мүн эдэ материалаар соргонууд болон бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээхэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ;

саахарай промышленностьда хэрэгтэй, автомадай тухаар хүдэлдэг центрифуганууд, тэрэ тоодо программна жолоодолготой центрифуга;

целлюлозно-саарһанай промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэ ехээр бүтээн гаргадаг болохо.

Ашаглагдаһан уһаяа дахин дахин хэрэглэхэ, тус бүридөө ехэ хүсэтэй түхеэрэлгэ целлюлозно-саарһанай промышленностьда зорюулжа зохёогоод, тэрэниие бүтээн гаргажа эхилхэ. Хуурай аргаар саарһа абахада хэрэгтэй түхеэрэлгэ бүтээжэ эхилхэ. Саарһа болон картон хэдэг машинануудта бурилдүүлгын ажал бүтээдэг шэнэ түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо.

Иимэ зүйлнүүдэй үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэ гэбэл:

целлюлозно-саарһанай промышленностьда мүнөө хүдэлгэгдэжэ байгаа түхеэрэлгын бүтээсые дээшэлүүлжэ шадаха машинын узелнууд болон аппарадуудые;

тусхай транспортна хэрэгсэлнүүдтэй, ямаршье эрхэ байдалда тодхоходо хялбар бэлэн үрэмдэлгын установконуудые, ехэ үрэтэй үрэмдэлгын һүүшэнүүдые, забойно двигательнүүдые, мүн нефтиин болон газай гарадаг нүхэнүүдые түхеэрхэ, заһахада хэрэгтэй шэнэ янзын нефтегазо-олзоборилгын түхеэрэлгэ болон ехээр оньһожоруулһан агрегадуудые;

микробиологическа болон химико-фармацевтическэ промышленностьда хэрэгтэй холбон хабсаргагдадаг технологическа түхеэрэлгэ.

Станок бүтээлгын болон зэр зэмсэгүүдэй промышленностьда металл отолдог станогуудые, кузнечно-даралтын машинануудые 1,5—1,6 дахин олоор бүтээн гаргадаг болохо.

Тоото программна жолоодолго болон хиналгын бага хэмжүүрэй электронно оньһотой автоматическа түхеэрэлгэ үйлэдбэрилхэ хэрэг түргэнөөр хүгжөөхэ. Промышленностиин хэрэглэмжые эгээл дүүрэнээр хангахын тулада металл болбосоруулдаг түхеэрэлгын байгууламжые һайжаруулха. Тиихын тулада:

тоото программна жолоодолготой станогуудые уридлуулжа ехээр гаргадаг байха, хүндэ болон шухаг станогууд ба прессүүдые. айхабтар нарин зүйлэй станогуудые үйлэдбэрилгэ хүгжөөхэ:

тусхай станогууд болон автоматическа лининүүдые нилээд ехээр бүтээн гаргадаг болохо, эд хэрэгсэлнүүдые тон олоорнь бүтээдэг һалбаринуудта хэрэглэгдэхэ элдэб хэмжүүрэй детальнуудые гаргахада тааруулагдаһан комплексно автоматическа лининүүдэй үйлэдбэри эмхидхэхэ;

электронно-тоололгын машинануудаар жолоодогдодог, металл болбосоруулдаг ехэ бүтээсэтэй түхеэрэлгэ ухаалан зохёожо, энэ түхеэрэлгын үндэһөөр эд хэрэгсэлнүүдые үсөөнөөр ба олоорнь гаргадаг участогууд болон цехүүдые эмхидхэхэ;

машина бүтээлгэдэ олоор гаргагдадаг хэрэгсэлнүүдые автомат аргаар сүглүүлэн хабсаргадаг болохын тулада хэрэгтэй түхеэрэлгэ ухаалан зохёогоод, бүтээн гаргажа эхилхэ;

бар хүсэнэй хүндэ, нэгэ янзын хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, автомадуудаар хангаха арга олгодог программна жолоодолготой автоматическа манипуляторнуудые олоор бүтээн гаргадаг болохо.

Хүсэд болбосороогүй нарин һайн зүйлнүүдые абахын тулада хэрэгтэй автоматизированнэ шудхалгын болон кузнечно-даралтын машинануудые, лини болон комплекснуудай түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилхэ хэрэг түргэнөөр хүгжөөхэ.

Барилгын булад болон нямал модон хабсаргагдадаг зүйлнүүдые бүтээн гаргахада хэрэгтэй бүрин түгэс технологическа лининүүдые үйлэдбэрилдэг болохо.

Илангаяа байгаалиин, мүн хэмэл алмазуудые болон онсо хатуу бусад материал, шудхасануудые хэрэглэн бүтээгдэдэг металл болбосоруулгын хэрэгсэлнүүдые, тэрэшэлэн тоото программна жолоодолготой станогуудта, автоматическа лининүүдтэ хэрэглэгдэхэ отололгын болон хамһабариин зэр зэмсэгүүдые ехээр бүтээн гаргадаг болохо. Минералокерамическа материал хэрэглэн, зэр зэмсэгүүдые бүтээхэ арга ухаалжа, тэдэниие үйлэдбэрилдэг болохо.

Ехэ тэсэмгэй хатуу абразивна хэрэгсэлнүүдээр машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын болон бусад һалбаринуудай хэрэглэмжые хангаха.

Приборнууд болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые 1,6—1,7 дахин ехээр, тоололгын техникын хэрэгсэлнүүдые 1,8 дахин ехээр бүтээн гаргадаг болохо. Технологическа арга заршамые ба арадай ажахын һалбаринуудта эгээл һайнаар жолоодолго хангаха автоматизированнэ системэнүүдтэ хэрэглэхын тулада олон юумэ хэдэг, жолоодогдодог тоололтын комплекснуудые, аса һалаануудай түхеэрэлгэ, приборнуудые, мэдээсэл тэмдэглэн дамжуулха түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха. Тэрэшэлэн электронно-клавишна машинануудые, кассын аппарадуудые болон юумэ шэгнэдэг, хэмжэдэг техникэ бүтээхэ. Автоматическа манипуляторнуудта хэрэгтэй программна жолоодолгын прибор болон түхеэрэлгэнүүдые промышленна ёһоор үйлэдбэрилжэ эхилхэ.

Микроэлектронико, лазерна техникэ үргэнөөр хэрэглэһэнэй үндэһөөр шэнэ янзын приборнууд болон радиоэлектронно аппаратура бүтээн гаргадаг болохо. Хүдөө ажахыда хэрэгтэй,мүн тойрожо байгаа байгаалиин байдал хинан шалгахада хэрэгтэй приборнуудые олоор бүтээдэг болохо. Эрдэм шэнжэлгэдэ, мүн инженернэ болон хүтэлбэрилгын ажалые оньһожоруулхада хэрэгтэй приборнууд болон түхеэрэлгэ ехээр үйлэдбэрилдэг болохо. Дүрсые эли тодо болгодог зүйлнүүдтэй медицинскэ рентгеновскэ аппаратура бүтээн гаргадаг болохо.

Продукциин бүтээгдэжэ байха үедэ, мүн тэрэнэй шанарынь хинаха ба бүридхэхэ үедэ хэрэглэгдэдэг приборнуудые улам нарин найдамтай болгохо.

Автомобильна промышленностьда 1980 ондо 2,1—2,2 миллион автомобиль, тэрэ тоодо 800—825 мянган ашаанай машина бүтээн гаргаха. Нийтын транспортда хэрэглэгдэхэ автобусуудые, ехэ ашаа тээдэг автомобильнуудые, эдэнэй прицепүүдые, багахан прицепүүдые олоор бүтээхэ. Ашагта малтамалнуудые ашаглан абадаг промышленностьда шухала хэрэгтэй 75, 120 ба тэрээнһээ дээшэ тонно ашаа тээдэг автосамосвалнуудые, ашаагаа өөһэдөө буулгадаг автопоезднуудые бүтээлгын үйлэдбэриие хүгжөөхэ. Автомобильнуудай техническэ хэмжээе, шанарай ба ашаглалгын дүнгүүдые нилээд дээшэлүүлхэ. Автомобиль бүтээлгэдэ дизельнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ. Шэнэ түхэлэй хүсэтэ автотягачнуудые, муу харгыда һаадгүй ябадаг олон голтой, газай турбинануудтай автомобильнуудые бүтээжэ эхилхэ. Автотранспортна хэрэгсэлнүүдэй бата бэхи байлгые саашадань дээшэлүүлхын, арга нөөсэнүүдыень ехэдхэхын, эдэниие хангаха хүшэр хүндэ ажалые бага болгохын тула хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

Хүдөө ажахын, худалдаа наймаанай, хүн зоной ажаһуудал хангалгын, элүүрые хамгаалгын, промышленностиин, барилгын ба бусад һалбаринуудай эрилтэнүүдые хараада абажа, тусхай мэргэжэлтэй автомобильнуудай, мүн сагай элдэб уларилтай, байгаалиин ондо ондоо эрхэ байдалтай нютагуудта хүдэлхэ автомобильнуудай түхэл янзыень үргэдхэхэ, улам олоор бүтээн гаргаха. Хүдөөгэй харгы замаар хурдан түргэнөөр ябаха хүнгэн автомобильнуудые олоор бүтээхэ.

Машинаһаа гараһан газуудаар оршон тойронхи агаарые бузарлалга бага болгодог транспортна ба бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээлгын хүдэлмэриие шангадхаха. Ехэ хото городуудай автомобильна ажахынуудые эдээгээр нэн түрүүн хангахын тула газай баллонуудтай автомобильнуудые бүтээн гаргалгые үргэдхэхэ.

Автомобилиин паркые запас частьнуудаар хангахын түлөө һалбаринуудай харюусалгые дээшэлүүлһэн бүлэг хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ. Автомобильнуудай капитальна заһабарилга эмхидхэлгые, мүн хүн зоной үмсын хүнгэн транспортые оньһон техникээр хангалгые нилээд һайжаруулха.

Подшипнигай промышленность. илангаяа тусхай прибортой ба прецизионно подшипнигуудые бүтээн гаргалгые хүгжөөхэ.

Трактор ба хүдөө ажахын машина бүтээлгэдэ 1980 ондо дүн хамта 55 миллион мориной хүсэтэй 580—600 мянган трактор бүтээхэ, элшэ хүсөөр һайса хангагдаһан тракторнуудые бүтээн гаргалгые хүгжөөхэ, эдэнэй туд бүриин хүсэ, шанар ба бата бэхи байлгые дээшэлүүлхэ.

1980 ондо ургамал тарижа ургуулдаг хүдөө ажахын машинануудые бүтээлгээ 2,8 миллиард түхэригтэ хүргэхэ. Ороохо тарянай ажахые, свекло ургуулгые бүхы дээрэнь оньһожоруулгаяа түгэсхэхын, хлопчатник, хартаабха, бахчын, овощой, үрэ жэмэстэ ба бусад ургамалнуудые һуулгаха, хуряаха хүдэлмэри оньһожоруулгын хэмжээе саашадань дээшэлүүлхын тула шухала хэрэгтэй машинануудые бүтээлгээ нилээд хүгжөөхэ.

Бүтээн гаргагдаһан хуряалгын машинануудай хүдөө ажахын продукциин шанарые хангахын тула онсо анхаралаа хандуулха.

1980 ондо таряа хуряадаг «Нива», «Колос», «Сибиряк» түхэлэй 125 мянган комбайн бүтээхэ. Ургамалнуудые химическэ зүйлнүүдээр сахин хамгаалгые хэрэглэхэ, сабшалан, бэлшээри һайжаруулха, нара, һалхинһаа, уһанһаа газарай хүрьһэнэй нуралгатай тэмсэхэ хүдэлмэриие, мүн хадата газар нютагуудта таряан ажал эрхилхэ хүдэлмэриие оньһожоруулхын тула бүтээсэ ехэтэй машинануудые олоор гаргаха.

К-700 ба Т-150 түхэлэй тракторнуудай техническэ арга боломжонуудые эгээл бүрин хүсэдөөр ашаглахын тула хүдөө ажахын машинануудые, прицепүүдые бүтээн гаргалгаяа үргэдхэхэ.

Тракторнууд, комбайнууд ба бусад машинануудай шанарыень, бата бэхи байлгыень дээшэлүүлхэ.

Мал ажалай ба тэжээл буйлуулгын машина бүтээлгэдэ 1980 ондо машина, түхеэрэлгэ бүтээлгые 2,2 миллиард түхэригтэ хүргэхэ. Мал ажалай тусхай мэргэжэлтэй бүлэг барилгануудые, фермэнүүдые хангахын тула оньһото техникэ үйлэдбэрилэн бүтээлгээ ехэдхэхэ, тэрэниие бата найдамтайгаар ашаглагдадаг, жэбэрсэгүй болгохо. Үбһэнэй гурил, монсойлгогдоһон, брикет болгогдоһон тэжээл бэлэдхэхэ бүтээсэ ехэтэй машина, түхеэрэлгэ гаргалгые хүгжөөхэ. Фермэнүүдэй ажал хүдэлмэриие, тэжээл буйлуулан бэлдэлгые үргэлжэдэнь оньһожоруулгын хэмжээе дээшэлүүлхэ зорилготойгоор тон шэнэ, тэрэ тоодо самоходно машинануудые зохёожо, бүтээн гаргахые хараалха.

Газарай хүрьһэндэ минеральна ба нютагай үтэгжүүлгэнүүдые. избёосхоор баян материалнуудые оруулхын тула машина, түхеэрэлгэнүүдые зохёон бүтээлгые үргэдхэхэ, үтэгжүүлгэ сасажа оруулдаг томо ехэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргажа эхилхэ.

Барилгын, харгы замай ба коммунальна машина бүтээлгэдэ промышленна, хүдөө ажахын, газар шанаржуулгын, гэр байрын, харгы замай барилгын хүдэлмэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха бүлэг машинануудые, гидравлика ба автоматика үргэнөөр хэрэглэһэн хүсэтэ машинануудые зохёожо, бүтээн гаргаха.

Автомобилиин дардам харгы түргэнөөр барихын тула шэб шэнэ түхеэрэлгэнүүдые. машинануудые зохёожо, олоорнь бүтээн гаргалгые эмхидхэхэ. Метрополитенүүдые, тоннельнүүдые барихын тула шэнэ, улам һайн проходческо халхабшануудые үйлэдбэрилжэ гаргахыень хангаха.

Нефть ба газай магистральна хоолой соргонуудые татаха хүдэлмэриин дабшаса, шанар дээшэлүүлхэ хэрэг хангаһан барилгын тусхай оньһон техникэ үйлэдбэрилгые эмхидхэхэ.

Хуурай аргаар цемент үйлэдбэрилхын тула бүтээсэ ехэтэй автомат технологическа лининүүдые бии болгохо. Ханын, монсойлгон хүйлаһан, гэрэй орой хушаха. рудатабэшэ барилгын материалнуудые, санитарно-техническэ үнгэтэ шабарые,минеральна хүбэнһөө—дулаа болон абяа табидаггүй хэрэгсэлнүүдые, шабар ба байгаалиин шулуунуудһаа барилгын материалнуудые үйлэдбэрилэн абадаг хэрэгые бүрин оньһожоруулха түхеэрэлгэнүүдые олоорнь бүтээхэ.

Барилга-хабсаралгын оньһожоруулагдамал зэмс… рэгсэлнүүдэй, барилгын-дүүргэлтын хүдэлмэри хэдэг… нануудай түхэл янзыень үргэдхэхэ талаар техничес… жээень дээшэлүүлхэ.

Гар ажал хэрэглэнгүй, модо бэлэдхэлэй гол хүд… бэелүүлхэ арга олгоһон модо бэлэдхэлэй, урадхуул… дэлмэридэ хэрэглэгдэхэ бүтээсэ ехэтэй бүлэг маши… хеэрэлгэ бүтээн гаргалгые эмхидхэхэ.

Хүн зоной ажаһуудал хангадаг, гэр байрын-комм… на ажахын предприятинуудта шухала хэрэгтэй маши… хеэрэлгэнүүдые бүтээлгын, илангаяа хото город… үйлэдбэриин, худалдаа наймаанай байшангуудай … рые сахилгын, арюудхан сэбэрлэлгын хэрэгые үргэ… оньһожоруулдаг, мүн түймэр сарадаг оньһон те… шадань хүгжөөхэ.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин маши… тээлгэдэ хэрэглэгдэдэг технологическа түхеэрэлгэ … гые 1,3—1,4 дахин үргэдхэхэ.

Хүнгэн промышленностиин үйлэдбэриие үргэ… оньһожоруулхын, автомадаар хангахын тула шэнэ … рэлгэнүүдые, тэрэ тоодо автомат жолоодолготой, тү… хүдэлдэг, шууяа багатай станогуудые, аппарадуудые … гаргалгые үргэдхэхэ. Хлопок-сырец, лён угаад… һайн түхеэрэлгэнүүдые: бэлэдхэлэй-ээрэлгын түхе… нүүдые; нооһон ба химическэ утаһа, хлопогой эрхим … утаһа томожо ээрэхэ пневмомеханическа ээрэлгын … нүүдые: бүд нэхэдэг олон түхеэрэлгэтэй машин… оёдолой промышленностьда шухала хэрэгтэй тусхай … рэлгэнүүдые; нэхэмэл бэшэ материалнуудые гаргаха… мадаар хангагдаһан поточно лининүүдые: орёо хэ… тай. олон янзын бүд нэхэхэ механизмуудтай, онгосог… ногуудые: бүд таһалгаряагүйгөөр нэхэдэг машин… нэгэ мүһэн болгогдоһон узелнуудые үргэнөөр хэрэг… шэрдэн будадаг түхеэрэлгэнүүдые, тэрэ тоодо то… дүүд ба нэхэмэл бүд гоёон шэмэглэхэ. ехэ даралта … бэрдэһэ, утаһа будаха түхеэрэлгэнүүдые, ээрсэггүй… һа ээрэлгын, онгосогүйгөөр бүд нэхэлгын үндэһэ … дээрэ автомадаар хангагдаһан ээрэлгэ-нэхэлгын п… тинуудта тодхогдон табигдаха бүлэг түхеэрэлгэ; х… утаһа үйлэдбэрилхэ бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэ гаргаха.

Эдеэ хоолой промышленностиин һалбаринуудта … даха бүтээсэ ехэтэй технологическа түхеэрэлгэ бүт… галгаяа үргэдхэхэ, эдэнэй техническэ хэмжээе, ба… байлгые нилээд дээшэлүүлхэ, багсалалгын-ябталалг… шинануудые, лининүүдые, саг үргэлжэ хүдэлдэг с… заторнуудые, бусад түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэр… тээлгээ ехэдхэхэ. Саахарай, мяханай, һүнэй, конс… хилээмэнэй, талха таталгын-хүрпээтэ, холимог тэж… промышленностиин бусад һалбаринуудтахи автомад… гагдаһан предприятинуудта, цехүүдтэ шухала хэрэг… шина, түхеэрэлгэнүүдые, мүн колхоз, совхозуудта … гутадаг продукци эхин шатада болбосоруулан буйлуу… хеэрэлгэнүүдые зохёожо, бүтээн гаргаха хүдэлмэрие … нөөр ябуулха.

Фото-аргаар үзэг холбодог полиграфическа түхеэ… офсетнэ барлалгада эрхим һайн машинануудые, но… хэблэн гаргалтада хэрэглэгдэхэ автомадаар ханг… лининүүдые бүтээлгээ ехэдхэхэ.

Шэл хайлуулан гаргаха хүдэлмэриие бүрин о… руулха түхеэрэлгэнүүдые үргэнөөр бүтээхэ.

Хүргэлгын прилавогуудые, үдын эдеэ хоол бүр… хүн зондо табиха оньһожоруулагдаһан конвейернэ … дые, аяга амһарта угааха машинануудые, гутал ба … хунар хадхаха бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүдые, мүн … далдаа наймаанда, нийтын эдеэ хоолдо, хүн зоной а… дал хангалгын албанда шухала хэрэгтэй бусад түхэ… нөөнэй оньһон техникэ бүтээн гаргалгые үргэдхэхэ.

Технологическа түхеэрэлгын туд бүхэнэй хүсэ ехэ… гохо.

Барилгын материалнуудай промышленностиие, … гын хэрэгсэлнүүд ба детальнуудай промышленност… шадань хүгжөөхые хараалха. Түсэбтэ табан жэл соо … гын материалнуудые үйлэдбэрилгын хэмжээе 1,3 … дахин дээшэлүүлхэ.

Индустриализацилгын хэмжээе дээшэлүүлдэг … гаргаха ба барилгын үнэ сэнгые хямдаруулха. мүн б… хи. таарамжатай һайн, архитектурынгаа талаар го… байшан гэрнүүдые, барилгануудые бодхоохо арга … эрхим шанартайгаар заводто бүтээгдэһэн барилгын … материалнуудые, барилгын ашаг үрэ ехэтэй хабсарг… зүйлнүүдые, хүнгэн. арьбалалтатай, хэмжээгээрээ … хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалгые үргэдхэхэ.

1980 ондо цемент үйлэдбэрилгые 143—146 … тоннодо хүргэхэ. Тон шэнэ технологидо үндэһэлэн, … аргаар цемент үйлэдбэрилгые хурдан түргэнөөр хүг… Эрхим шанартай, тусхай түхэл янзын цементнүүд… түргөөр зарсан барилдадаг, бата бэхи, шэмэглэл г… цементнүүдые ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха.

Шэлэй, тэрэ тоодо хэмжэгдэһэн сонхын, елэгэр, … барисатай ба архитектурно-барилгын элдэб янзын ш… лэдбэрилгые үргэдхэн дээшэлүүлхэ. Шэл хайлуулан … хаха хэрэгые хоёр шататайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр б… хэ хүдэлмэриие, шэлдэ ородог зүйлнүүдые халуун … хайлуулан бүридүүлхэ, хабтагар шэлые оньһон аргаар … хэрэгые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ.

Заводуудта бүтээгдэһэн барилгын булад зүйлнүү… 1,4—1,5 дахин, хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэг… ба детальнуудые — 1,2—1,3 дахин, сабуудамал м… рэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ 6 шахуу дахин ехэд… Хэмжээгээрээ томо ехэ барилгын хүнгэхэн хэрэгсэ… заводто бүтээн гаргалгые горитойгоор үргэдхэхэ.

Барилгада түмэр багаар хэрэглэхын тула эрхим … тай түмэр-бетоноор, мүн асбестоцементээр, пласт… ба бусад зүйлнүүдээр хэгдэһэн хоолой соргонуудые, … нүүдые, барилгын хэрэгсэлнүүдые, металл оруул… эдлэлнүүдые үргэнөөр гаргадаг үйлэдбэриие эмхидх…

Хабсарган бүридүүлэгдэдэг, шэмэглэлтэд… рэглэгдэдэг асбоцементээр хэгдэһэн ехэ … жээнэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые, рубероид, шэл-рубер… рэй хушалтын бата бэхи, зөөлэн элдэб янзын матер… дые, мүн дулаа барисатай, абяа табидаггүй ашагтай … материалнуудые гаргаха үйлэдбэриие хүгжөөн дээшэл…

Санитарно-техническэ түхеэрэлгэ ба эдлэл … нүүдэй, гоёолтын, үнгэлэлгын элдэб янзын матер… дые үргэдхэхэ, шанарыень дээшэлүүлхэ. газаа … гоёолто һайжаруулха, шабар плитануудые, байгаали… луугаар хэгдэһэн материалнуудые, һэрхигэр зүй… нүхэлиг бетоноор, угаагдаһан ба бутаргагдаһан р… шэ, мүн нютагай барилгын материалнуудые үйлэд… абалгые ехэдхэхэ. Нэгэ мүһэн малтагдан абтаһан … ба промышленностиин хаядаһа барилгын материал… үйлэдбэрилгэдэ үргэнөөр хэрэглэхэ. Ханын матер… дые үйлэдбэрилэн гаргалгаяа оньһожоруулха, авто… хангаха. Шаажан-шабар үйлэдбэрилгын промышле… хэрэглэгдэхэ түүхэй эд болон материалнуудые улам … олзоборилжо эльгээхэ.

Барилгын материалнуудай промышленностьда … бүтээсые 24—26 процентээр дээшэлүүлхэ.

Ой модоной, модо болбосоруулгын ба целлюло… һанай промышленностьда продукци үйлэдбэрилгые … процентээр ехэдхэхэ.

Сибирь ба Алас-Дурна зүгэй нютагуудаар модо … хэлгэ, тэрэниие үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ. СССР-эй … дохи хубиин ой модоной түүхэй эдэй нөөсэ илангаяа … гуудые улам гамтай һайнаар ашаглаха. Бэлэдх… модо һайнаар хэрэглэхэ, модоной үлэгдэл… муу шанартай модо ба намаата зөөлэн модо химич… мико-механическа аргаар болбосоруулха хүсэнүүд… гэнөөр үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ.

Мебель бүтээлгые 1,4—1,5 дахин дээшэлүүлхые … ха. Элдэб янзын мебель үргэнөөр бүтээлгэдэ, ш… һайжаруулгада, тэрэнэй бата бэхи, гоё һайхан бай… со анхаралаа хандуулха. Хүн зоной улам ургажа … эрилтэнүүдые хангахын тула шэнэ. техническэ т… һайн проектнүүдээр нэгэ хэмжээнэй байрын гэр… олоор бариха, мүн бусад продукци модоор бүтээн … гые нилээд үргэдхэхэ.

Саарһа, картон үйлэдбэрилэн гаргалгые 15—25 … центээр дээшэлүүлхэ. Хэблэлдэ, мэдээсэлнүүдые … оньһоор болбосоруулха хэрэгсэлнүүдтэ шухала … саарһа, эдеэ хоолой зүйлнүүд ба промышленна эд… ябталха, багсалха саарһа, картон үйлэдбэрилгые … түргэнөөр хүгжөөхэ, шанарыень һайжаруулха. Саа… картон үйлэдбэрилгэдэ хэрэгээ дүүрэһэн саарһа … хэрэглэхэ.

(Түгэсхэлынь удаадахи номерто гараха).

(Газетымнай удаадахи номер мартын 10 да гараа…)

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ…

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00433. Заказ № 0…